

Evaluatie Communicatieplan Platform vmbo-Bouwtechniek

2 - Meting 2007/2008

*Evaluatie 2 – meting 2008
uitgevoerd door:*

Onderzoeksbureau DataDesk
dhr R.A. Treep
van Hardenbroeklaan 58
3981 EP Bunnik

In opdracht van:

Platform vmbo-Bouwtechniek

1.1	Inleiding.....	3
1.2	Onderzoeksvragen.....	4
1.3	Onderzoeksoepzet.....	5
2	Secundaire analyse.....	6
2.1	Secundaire analyse: Leerlingaantallen vmbo Bouwtechniek.....	6
2.2	Secundaire analyse: Uitstroming naar vervolopleidingen.....	11
3	Leerlingen op het vmbo.....	12
3.1	Peiling tweedejaars leerlingen vmbo.....	12
3.2	Peiling derdejaars leerlingen vmbo Bouwtechniek.....	20
3.3	Peiling vierdejaars leerlingen vmbo Bouwtechniek.....	24
4	Docenten vmbo Bouwtechniek (Door Cor de Ridder/ Platform vmbo B.T.)	
4.1	Inleiding.....	27
4.2	Scholen vmbo met Bouwtechniek.....	27
4.3	Landelijke dag.....	27
4.4	Regiobijeenkomsten.....	28
4.5	Website Platform www.vmbo-bouwtechniek.nl	28
4.6	Nieuwe producten van het Platform.....	29
4.7	Gebruik en waardering Platformproducten.....	30
4.8	Bestellingen van producten.....	33
4.9	Basisscholen.....	33
4.10	Docenten.....	34
4.11	Leerlingen.....	34
4	Medewerkers kenniscentra (Door Cor de Ridder/ Platform vmbo B.T.)	
4.1	Inleiding.....	35
4.2	Respondenten.....	35
4.3	Inzet kenniscentramedewerkers voor het vmbo.....	35
4.4	Gebruik en waardering Platformproducten.....	36
6	Evenementen en publicaties (Door Cor de Ridder/ Platform vmbo B.T.)	
6.1	[xx].....	xx
7	Conclusies en aanbevelingen.....	39
	Bijlage 1: tabellen-index.....	46
	Bijlage 2: gebruikte vragenlijsten.....	47

1.1 Inleiding

Nederland kent, ondanks de zich in Amerika ontwikkelende recessie het afgelopen jaar, nog steeds een behoorlijke hoog conjunctuur. Er is hier nog geen sprake van recessie en de vraag naar arbeid blijft hoog. De bouw & houtnijverheid, die vooral voor de interne markt produceert, vormt hierop geen uitzondering. Dit vertaalt zich in een toenemende vraag naar goed opgeleide arbeidskrachten in deze sector.

Onderzoeken uit voorgaande jaren lieten zien dat de gekwalificeerde instroom in de bouw & hout sector stagneerde. Het gaat hierbij om leerlingen met een opleidingscertificaat in de bouw- en houtrichting die ook daadwerkelijk in deze sector gaan werken of verder leren. Om de gekwalificeerde instroom in de bouw en hout sector te stimuleren is het Platform Bouwtechniek in oktober 2005 gestart met het Communicatieplan vmbo Bouwtechniek.

De werkgroep communicatie wil dat het Communicatieplan wordt ondersteund door een systematische evaluatie die aansluit bij de evaluaties uit voorgaande jaren.

Het Platform vmbo Bouwtechniek heeft aan DataDesk en Cor de Ridder van het Platform Bouwtechniek gevraagd om delen van deze evaluatie te verzorgen.

Voor u ligt de rapportage waarin verslag wordt gedaan van de resultaten.

1.2 Onderzoeksvragen

Het hoofddoel van het communicatieplan is het verzorgen van een optimale informatievoorziening en ondersteuning van het vmbo Bouwtechniek. Dit moet resulteren in beter geïnformeerde leerlingen m.b.t. leren en werken in de bouw, waardoor instroom in de richting vmbo Bouwtechniek vergroot. Hierdoor kan op den duur ook de uitstroom richting Bouwnijverheid & mbo-opleidingen toenemen. Een tweede doel van het communicatieplan is het verbeteren van het imago van de bouwnijverheid.

Afgeleide doelstellingen communicatieplan (*cursief*) + daarbij behorende onderzoeksvragen:

- a) *Meer gekwalificeerde uitstroom richting vervolgopleidingen in de bouwnijverheid.*
De onderzoeksvragen hier bij behorend luiden:
- Hoe ontwikkelt het leerlingaantal zich binnen het vmbo naar de verschillende sectoren?
 - Hoe ziet de uitstroom van cohort '06-'07 er uit als het gaat om gekwalificeerde uitstroom naar de bouwnijverheid en vervolgopleidingen?
 - Wat verwachten docenten m.b.t. tot de gekwalificeerde uitstroom van schooljaar '07-'08?
- b) *Goed geïnformeerde vmbo (en basisschool) leerlingen over werken en leren in de Bouwnijverheid, waardoor uiteindelijk meer leerlingen aan het einde van het tweede jaar vmbo kiezen voor de sector Bouwtechniek.*
De onderzoeksvragen die hier bij horen:
- Hebben vmbo leerlingen (Bouwtechniek) voldoende voorlichting BT ontvangen?
 - Wat was de bruikbaarheid/ kwaliteit van de verkregen voorlichting Bouwtechniek?
 - Hoe komen leerlingen tot een sectorkeuze en welke rol speelt de voorlichting daarbij?
 - Kennen leerlingen de producten voor hen van het Platform?
 - Wat is het imago van Bouwtechniek bij de start van de opleiding en na twee/drie jaar?
 - Welke plannen hebben de vmbo leerlingen Bouwtechniek na het behalen van hun diploma? Gaat men verder in de bouwnijverheid, lerend dan wel werkend of besluit men een andere kant op de gaan?
- c) *Docenten Bouwtechniek gericht informeren en voorzien van ondersteuning in de vorm van verschillende producten.*
Onderzoeksvragen zijn:
- Hoeveel docenten hebben regiobijeenkomsten + landelijke dag van het Platform bezocht?
 - Hoe worden de regiobijeenkomsten en de landelijke dag gewaardeerd?
 - Wat is het gebruik van de verschillende Platformproducten?
 - Wat is de waardering voor deze producten?
 - Wat is de gemiddelde leeftijd van docenten bouwtechniek, hoe lang zijn ze werkzaam als docent en wat is hun opleidingsachtergrond?
 - Vindt u het een goed idee de naam van afdeling Bouwtechniek te veranderen, in bijv. BWI
- d) *Bereiken van nagenoeg alle medewerkers kenniscentra BouwHoutcluster (die een relatie hebben met het vmbo).*
Te beantwoorden onderzoeksvragen
- Hoe staat het met de bekendheid van het Platform vmbo Bouwtechniek onder medewerkers + buitendienst medewerkers van de kenniscentra BouwHoutcluster?
 - Wat is de bekendheid met de producten van het Platform vmbo Bouwtechniek onder medewerkers + buitendienst medewerkers van de kenniscentra BouwHoutcluster en hoe waarderen zij deze producten?
- e) *Wat s het resultaat van de overige communicatie activiteiten?*
[nog aanvulling onderzoeksvragen marga?]

1.3 Onderzoeksopzet

Gezien de hoofddoelstelling van het Communicatieplan (het verzorgen van een optimale informatievoorziening en ondersteuning van het vmbo) ligt een onderzoeksdesign voor de hand waarbij er met enige tussenpozen meerdere metingen worden verricht. Zo ontstaat een beeld door de tijd heen. Deze opzet maakt het mogelijk trends en ontwikkelingen te signaleren, waarbij de invloed van maatregelen (lees o.a. nieuwe Platform-producten en/of diensten) zichtbaar kan worden gemaakt. De evaluatie van dit jaar sluit qua opzet en inhoud aan bij de meting uit '06-'07.

Korte omschrijving van de verschillende deelonderzoeken:

1. Doorstroomonderzoek (herhaling):
 - Dit onderdeel geeft met actueel cijfermateriaal het aantal derde en vierdejaars leerlingen in het vmbo Bouwtechniek weer. Hoe ontwikkelt de afdeling Bouwtechniek op het VMBO zich ten opzichte van het gehele vmbo, qua omvang, qua leerwegen, qua leerlingaantal en qua leerling-populatie? Het betreft secundaire analyses op bestanden van het CFI.
 - De uitstroom van leerlingen Bouwtechniek is, net als eerdere jaren, via scholen achterhaald. De tabellen sluiten aan op de gegevens van de eerdere metingen en laten zien hoe de uitstroom zich heeft ontwikkeld en mogelijk gaat ontwikkelen. Dit onderdeel geeft antwoord op de bij a) vermelde onderzoeksvragen op pagina 4.

2. Peiling vmbo leerlingen
 - Om meer zicht te krijgen op de mate waarin vmbo leerlingen zijn voorgelicht en de rol die deze voorlichting heeft gespeeld bij de uiteindelijke sectorkeuze zijn 3 schriftelijke vragenlijsten ontwikkeld. Deze vragenlijsten zijn bedoeld voor 2^e, 3^e en 4^e jaars leerlingen op een vmbo-school met een afdeling Bouwtechniek. Het Platform heeft scholen geselecteerd en daarbinnen klassen. Vervolgens hebben regiocoördinatoren de vragenlijsten verspreid en weer ingenomen. De gegevens die de drie vragenlijsten hebben opgeleverd geven zicht op de bij punt b) vermelde onderzoeksvragen op pagina 4.

3. Docenten vmbo Bouwtechniek, waarvan de school lid is van het Platform
 - Het aantal bezoekers van de regiobijeenkomsten en de landelijke dag is bepaald door inschrijfformulieren te tellen.
 - Samen met het inschrijfformulier voor de landelijke dag is een vragenlijst meegezonden. Aan de orde komen het gebruik en de waardering van producten van het Platform. De gegevens van dit onderdeel geven antwoord op de bij c) vermelde onderzoeksvragen op pagina 4.

4. Intern/ algemeen Medewerkers kenniscentra BouwHoutcluster
 - Medewerkers van de kenniscentra zijn met een schriftelijke vragenlijst benaderd. Deze gegevens geven antwoord op de bij d) vermelde onderzoeksvragen op pagina 4.

2 Secundaire analyses

Jaarlijks houdt het CFI tellingen van het aantal leerlingen dat in Nederland onderwijs volgt bij een erkende onderwijsinstelling. Zij baseren daarop de bekostiging van de scholen. Naast basale tellingen worden ook enkele achtergrondkenmerken van leerlingen en scholen geregistreerd. Voor zover mogelijk zijn de aanwezige gegevens gebruikt om cohortgegevens door de tijd heen te reconstrueren.

2.1 Secundaire analyses: Leerlingaantallen VMBO Bouwtechniek

Aan de hand van de nieuwste CFI cijfers hebben we de cohortgegevens voor schooljaar '07-'08 gereconstrueerd. Voordat de cijfers hiervan worden gepresenteerd moet eerst vermeld dat het CFI een de definitie/ groepsindeling met betrekking tot de sector landbouw dit jaar veel ruimer heeft genomen. Vanaf '07 telt het CFI bij de sector landbouw niet alleen de leerlingen op regulieren VO-scholen met een landbouw afdeling mee, maar ook alle leerlingen van Agrarische opleidingscentra. Hierdoor zijn de cijfers uit eerdere rapporten m.b.t. landbouw niet meer vergelijkbaar. Daarom zijn met terug werkende kracht vernieuwde cijfers overgenomen. Een tweede belangrijke wijziging die invloed kan hebben op de gepresenteerde cijfers is het onderwijsaanbod wat is veranderd. Vanaf schooljaar 07-08 wordt een nieuwe brede sector aangeboden die wordt aangeduid als de "combinatie-sector". Een belangrijk kenmerk van deze nieuwe sector is dat hij sectoroverstijgend is en waarmee een leerling de mogelijke keus voor een specifieke richting wat kan uitstellen.

De wijzigingen van de definitie mbt de sector landbouw en het aanbod van een geheel nieuwe combinatiesector zal onherroepelijk leiden tot wat verschuivingen in cijfers van de hierna gepresenteerde tabellen en overzichten. Het CFI laat weten dat de tellingen van voorheen met de nieuwe data niet altijd 100% kunnen worden gereconstrueerd.

kalenderjaar	00/01	01/02	02/03	03/04	04/05	05/06	06/07	07/08
aantal ln								
B.T.	14.826	15.125	14.392	13.221	12.188	11.666	12.171	10.796
t.o.v v.g. jr.	-----	+ 2%	- 5%	-8,1%	-7,8%	-4,3%	+4,3%	-11%
t.o.v 00/01	100%	+ 2%	- 3%	-11%	-18%	-21%	-18%	-27%

tabel 2.1 Aantal leerlingen Bouwtechniek door de jaren heen 3^e + 4^e leerjaar te samen (bron: CFI)

Het aantal derde en vierdejaars leerlingen Bouwtechniek is dit jaar in vergelijken met vorig jaar met 11% afgenomen. Als we kijken naar het begin van de metingen is er zelfs sprake van een totale afname van 27% in 7 jaar.

We verwachten dat de gevonden afname voor een klein deel mogelijk verklaard kan worden door het aanbod van de nieuwe combinatiesector. Mogelijk stellen leerlingen hun keuze voor een specifieke sector uit om alsnog in een later stadium voor bijvoorbeeld bouwtechniek te kiezen.

[stukje van Marga over vergrijzing]

Onderstaande tabel geeft de ontwikkeling van het aantal leerlingen weer naar de verschillende sectoren.

Alle sectoren

Overzicht andere sectoren	03/04	04/05	05/06	06/07	07/08
sector techniek (incl. B.T.) t.o.v v.g.jr.	43.733 30% <-5%	41.716 29% -5%	41.258 28% -1%	40.841 29% -1%	37.465 27% - 8%
<u>alleen B.T.</u> (niet meetellen bij totaal)	13.221 9% -8%	12.188 8% -8%	11.666 8% -4%	12.171 9% +4%	10.796 8% - 11%
sector economie	43.741 30% -<1%	42.535 29% -3%	41.058 28% -3%	39.359 27% -4%	36.031 26% - 8%
sector zorg en welzijn	42.474 29% +1%	44.070 30% +4%	45.425 31% +3%	44.607 31% -2%	40.727 29% - 9%
sector landbouw ¹	16.978 12% ---	17.749 12% +5%	18.220 12% +3%	18.379 13% +1%	18.391 13% 0%
nieuwe sector in 07/08 Comb	---	---	---	---	5.584 4%
Totaal:	146.926 100% ---	146.070 100% -1%	145.961 100% 0%	143.186 100% -2%	138.198 100% -3%

tabel 2.2 Overzicht omvang alle sectoren vmbo (bron CFI) (blauw % horizontaal lezen, zwart % verticaal!)

Het totaal aantal leerlingen wat binnen het VMBO een sector volgt blijkt jaar na jaar af te nemen. De verschillende sectoren doen hierbij niet voor elkaar onder. Alleen “Landbouw” blijkt de afgelopen drie jaar stabiel met een aandeel van van 12-13%¹.

Op grond van CFI-cijfers is niet te achterhalen in hoeverre de nieuwe combinatie sector met intrasectorale programma's verantwoordelijk is voor de afname bij de verschillende sectoren. Het aantal derde en vierdejaars leerlingen Bouwtechniek ligt dit jaar 11% lager.

¹ Vanaf 2007 telt het CFI bij de sector landbouw niet alleen de leerlingen op regulieren VO-scholen met een landbouw afdeling mee, maar ook alle leerlingen van Agrarische opleidingscentra. Daardoor zijn deze cijfers niet vergelijkbaar met de tabellen uit de voorgaande rapportages. De 'landbouw' cijfers zijn voor alle cohorten met terugwerkende kracht in tabel 2.2 aangepast

Type leerweg Bouwtechniek

Binnen de richting Bouwtechniek kiezen leerlingen voor een bepaalde leerweg. Vaak wordt de keus bepaald door de mate waarin de capaciteiten van een leerling praktisch dan wel theoretisch zijn gericht. Praktisch ingestelde leerlingen kiezen wat vaker voor een basisberoepsgerichte of kaderberoepsgerichte leerweg. Theoretisch ingestelde leerlingen zullen vaker kiezen voor de gemengde leerweg.

Aanbod type leerwegen	00/01	01/02	02/03	03/04	04/05	05/06	06/07	07/08
Gemengde leerweg t.o.v v.g. jr.	- - ---- →	63 24% +100%	67 25% +6%	56 21% -16%	64 24% +8%	55 24% -14%	39 17% -30%	32 15% -18%
Kaderberoepsgericht	3 1% ---- →	203 76% +100%	196 73% -3%	193 72% -1%	188 70% -3%	185 80% -2%	187 82% +/- %	181 82% -3%
Basisberoepsgericht	256 95% ---- →	255 95% +/-%	222 83% -13%	216 81% -3%	210 87% -3%	201 86% -4%	198 87% +/-%	189 86% -4%
Intrasectoraal (bouwbreed)	-	32 12% +100%	45 17% +40%	47 18% +2%	47 18% +/- %	44 19% -6%	68 30% +54%	63 29% -7%
Leerwerktrajecten	- - ---- >	- - -	91 34% +100%	111 41% +22%	111 41% +/-%	83 40% -25%	76 33% -8%	71 32% -7%
Assisten in opl			--	--	--	--	--	18 8%
					(n=267)	(n=232)	(n=227)	(n=220)

tabel 2.3 Aanbod opleidingen Bouwtechniek vmbo scholen met afdeling Bouwtechniek (Bron CFI)
(meerdere antwoorden/leerwegen mogelijk!)

Het aantal scholen met een afdeling Bouwtechniek blijkt in de loop der jaren gestaag te dalen van 267 drie jaar geleden tot 220 nu.

Bijna elke school met een afdeling Bouwtechniek biedt inmiddels zowel een basis- als ook een kaderberoepsgerichte leerweg aan.

Tabel 2.3 laat zien dat het aantal scholen met een afdeling bouwtechniek feitelijk daalt.

Leerlinggegevens

Derde leerjaar 07/08	Totaal	aantal meisjes	aantal LWOO
- gemengde leerweg	306 (6%) 5% 100%	113 (18%) 34% 37%	12 (<1%) <1% 4%
- kaderberoepsgerichte leerweg	1674 (28%) 29% 100%	125 (21%) 38% 7%	311 (14%) 14% 19%
- basisberoepsgerichte leerweg	2309 (40%) 40% 100%	79 (21%) 24% 3%	1313 (63%) 61% 57%
- intrasectoraal	1328 (23%) 23% 100%	150 (40%) 46% 11%	410 (17%) 19% 31%
- leerwerktraject	80 (2%) 1% 100%	4 (<1%) 1% <1%	62 (3%) 3% 77%
- assistent in opleiding	40 (<1%) <1% 100%	2 (<1%) 1% 5%	36 (2%) 2% 90%
Totaal	5737 100% 100%	327 100% (7%) 6%	2144 100% (35%) 37%

tabel 2.4 Aantal leerlingen 3^e leerjaar 07 – 08 (blauw % horizontaal lezen, zwart % verticaal, rood % vorig jaar)

Vierde leerjaar 07/08	Totaal	aantal meisjes	aantal LWOO
- gemengde leerweg	157 (3%) % 100%	7 (3%) 4% 4%	12 (<1%) <1% 8%
- kaderberoepsgerichte leerweg	1651 (28%) % 100%	89 (32%) 49% 5%	284 (12%) 16% 17%
- basisberoepsgerichte leerweg	2156 (45%) % 100%	61 (20%) 34% 3%	1082 (64%) 60% 50%
- intrasectoraal	839 (19%) 17% 100%	16 (43%) 9% 2%	247 (8%) 14% 29%
- leerwerktraject	182 (4%) 4% 100%	2 (<1%) 1% <1%	130 (7%) 7% 71%
- assistent in opleiding	74 (1%) 1% 100%	4 (<1%) 2% 5%	57 (2%) 3% 77%
Totaal	5059 100% 100%	179 100% (5%) 4%	1812 100% (35%) 36%

tabel 2.5 Aantal leerlingen 4^e leerjaar 07 - 08

We geven de cijfers uit de tabellen 2.4 en 2.5 nogmaals, maar dan aangevuld met gegevens van voorgaande jaren (voor zover aanwezig).
Per cohort zijn het derde en vierde leerjaar samen genomen.

Het blauwe percentage geeft de toename of afname weer *ten opzichte van het voorgaande jaar*.

Kalenderjaar → ↓ Aantal lln (3+4 l.j.)	02/03	03/04	04/05	05/06	06/07	07/08
gemengde leerweg	538	637 (+18%)	774 (+21%)	873 (+12%)	567 (-35%)	463 (-18%)
kaderber.ger. leerweg	3.234	3.187 (-1%)	3.086 (-3%)	3.153 (+2%)	3.459 (+10%)	4.324 (+25%)
basisber.ger. leerweg	8.664	7.446 (-14%)	6.323 (-15%)	5.654 (-11%)	5.170 (-9%)	3.466 (-33%)
Intrasectoraal	1.426	1.396 (-2%)	1.394 (+/-)	1.632 (+17%)	2.547 (+56%)	2.167 (-15%)
leerwerktraject	530	555 (+5%)	611 (+10%)	354 (-42%)	320 (-10%)	262 (-18%)
assistent in opl.	N.b.	N.b.	N.b.	N.b.	108	114 (+6%)

tabel 2.6 Aantal leerlingen door de jaren heen 3^e + 4^e leerjaar te samen.
Blauw is percentage t.o.v het voorgaande jaar (bron: CFI)

Het aantal leerlingen KBL groeit de laatste jaren enorm. Het is de afgelopen drie schooljaren toegenomen van 3.086 naar dit jaar 4.324. Alle andere richtingen kennen behoorlijke dalingen, de richting assistent in opleiding even buiten beschouwing gelaten.
De basisberoepsgerichte leerweg loopt sinds het begin van deze meting eigenlijk alleen maar terug van 8664 leerlingen in schooljaar 02/03 tot dit jaar 3.466 leerlingen.

Omvang afdelingen Bouwtechniek door de tijd heen

Doordat het leerlingaantal Bouwtechniek al geruime tijd daalt zullen er ook wijzigingen plaats vinden op scholen wat betreft de omvang van de afdeling Bouwtechniek.

Omvang afdeling Bouwtechniek	00/01	01/02	02/03	03/04	04/05	05/06	06/07	07/08
1 - 25 lln	10%	11%	12%	18%	19%	23%	32%	25%
26 - 50 lln	41%	40%	39%	35%	41%	45%	47%	36%
51 - 75 lln	27%	24%	25%	28%	24%	16%	14%	26%
76 – 100 lln	11%	13%	12%	9%	9%	7%	4%	6%
100 lln en meer	11%	13%	11%	10%	7%	8%	3%	7%
Totaal	100% (n=255)	100% (n=254)	100% (n=249)	100% (n=243)	100% (n=239)	100% (n=232)	100% (n=227)	100% (n=220)

tabel 2.7 Ontwikkeling van omvang afdelingen Bouwtechniek (3^e + 4^e leerjaar samen)

Sinds 01/02 neemt de omvang van de afdeling Bouwtechniek af, tot vorig schooljaar.
De krimp van de afdelingen Bouwtechniek lijkt te zijn omgezet in stabilisatie en/of groei.

2.2 Uitstroom naar vervolgoopleidingen

We behandelen hier de uitstroom van 4^e jaars leerlingen. Daarbij maken we onderscheid tussen feitelijke bekende gegevens en verwachtingen van docenten. De informatie is via scholen verkregen. Alle scholen, die lid zijn van het Platform, is een uitstroom-formulier toegestuurd (zie bijlage 2). 66 van hen hebben uitstroomgegevens aangeleverd. De actuele resultaten staan in de twee laatste kolommen van de onderstaande tabel. De kolom met cohort 06/07 geeft de *feitelijke uitstroom* weer zoals docenten deze hebben berekend. De laatste kolom, met gegevens van cohort 07/08, is een *inschatting van de docent* voor dit cohort. Dit, omdat het eindexamen ten tijde van het invullen van het formulier nog niet achter de rug was. De gegevens van de overige cohorten zijn ter vergelijking eveneens opgenomen.

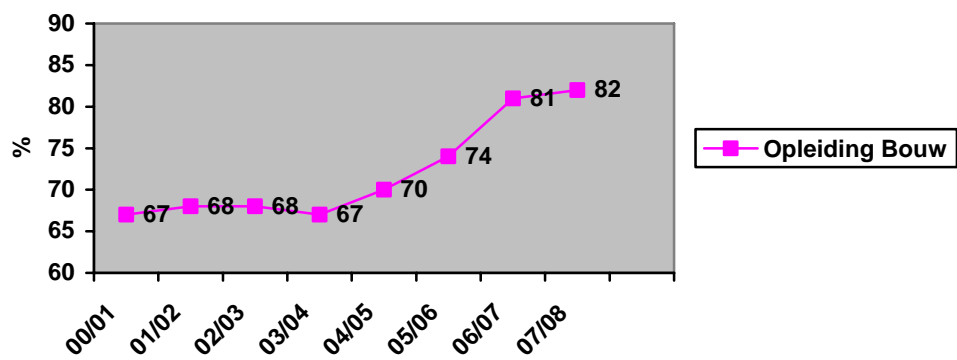
Uitstroompercentages	Cohort 2000/2001	Cohort 2001/2002	Cohort 2002/2003	Cohort 2003/2004	Cohort 2004/2005	Cohort 2005/2006	Cohort 2006/2007	Verwachting Cohort 2007/2008
Opleiding binnen de bouw	67%	68%	68%	67%	70%	74%	81%	82%
bbl-traject	75%	78%	75%	69%	64%	67%	71%	74%
bol-traject	25%	22%	25%	30%	30%	27%	22%	21%
onbekend	-	-	-	-	6%	6%	6%	3%
Werk binnen de bouw	8%	9%	8%	9%	10%	9%	4%	4%
Vergoopleiding buiten bouw	18%	17%	17%	19%	14%	14%	9%	11%
Werk buiten de bouw	7%	6%	6%	5%	3%	1%	3%	2%
onbekend	-	-	-	-	3%	2%	3%	1%
Totaal	100% (n=33)	100% (n=37)	100% (n=43)	100% (n=45)	100% (n=73)	100% (n=72)	100% (n=66)	100% (n=66)

tabel 2.8 Uitstroompercentages (Bron doorstroomformulier 2008, Platform vmbo Bouwtechniek)

Van cohort '06-'07 blijkt 81% een opleiding te zijn gaan volgen in de bouw. Vorig jaar waren docenten met hun verwachting van 77% dus nog aan de voorzichtige kant. Van dat cohort blijkt 71% een BBL traject te zijn gaan volgen en 22% een bol-traject. Ook hier zaten docenten met hun voorspelling aan de voorzichtige kant (respectievelijk 69% en 25%). De feitelijke situatie pakt positiever uit. De gekwalificeerde instroom neemt naar verhouding de afgelopen drie jaren telkens substantieel toe.

De verwachting van docenten voor het lopende cohort '07-'08 liggen weer iets hoger in vergelijking met vorig jaar. Toch neemt de stijging wel wat af en dat is logisch. Om ook de laatste leerlingen binnen te halen zal steeds meer werk moeten worden verzet.

Nogmaals een grafiek met de gekwalificeerde uitstroom naar de bouw door de jaren heen:

3 Leerlingen op het vmbo

Het Communicatieplan van het Platform Bouwtechniek heeft als hoofddoel het verzorgen van een optimale informatievoorziening en ondersteuning van het vmbo Bouwtechniek. Dit moet uitmonden in beter geïnformeerde leerlingen met betrekking tot leren en werken in bouw, zodat de instroom richting Bouwtechniek wordt vergroot.

Om zicht te krijgen op de door leerlingen ontvangen voorlichting, de waardering er van en mogelijke invloed op sector/richting keuze is voor zowel tweede als derdejaars en vierdejaars leerlingen een korte vragenlijst opgesteld. Deze vragenlijsten zijn in de maand juni, net voor het einde van het schooljaar, aan 30 scholen toegezonden met het verzoek om een tweede en derde klas vmbo deze te laten invullen. Vierdejaars vmbo leerlingen zijn in verband met de examens eerder in het jaar bevraagd. In totaal zijn de formulieren van 16 scholen geretourneerd (vorig jaar 18 scholen). De responderende scholen zijn redelijk netjes verdeeld over geheel Nederland. In totaal heeft dit geresulteerd in 194 formulieren van tweedejaars (vorig jaar 216), 176 formulieren van derdejaars (vorig jaar 183) en 125 formulieren van vierdejaars (vorig jaar 208). De drie leerlingenvragenlijsten zijn in bijlage 2 opgenomen. **[opmerking over respons fijnhout, volgt /Marga]**

3.1 Peiling tweedejaars leerlingen vmbo

sectorkeuze

In de maand april maken leerlingen in het tweede jaar een voorlopige keuze voor een leerweg, een bepaalde sector en richting. Aan het einde van het schooljaar, in de maand juni, kiest men definitief. Doordat de vragenlijst in juni is ingevuld kon naar de definitieve keuze worden gevraagd.

Van alle ondervraagde leerlingen op een vmbo met een afdeling Bouwtechniek gaat 51% een kaderberoepsgerichte leerweg volgen. Dit percentage lag vorig jaar op 40%, een duidelijke groei. Ook het percentage leerlingen wat de theoretische leerweg gaat volgen is in vergelijking met vorig jaar gegroeid van 3% naar 10%. Het percentage leerlingen wat de basisberoepsgerichte leerweg gaat volgen is gedaald van vorig jaar 57% tot dit jaar 38%. Deze trend is al langere tijd zichtbaar in de landelijke cijfers.

Een onderverdeling van autochtoon en allochtoon laat zien dat vooral allochtone leerlingen minder gebruik maken van de theoretische leerweg.

Meisjes blijken naar verhouding vaker te kiezen voor de kader- en theoretische leerweg.

Welke sector heb je gekozen?	jongen	meisje	Autocht.	Allocht.	Totaal	Indien Techniek, welke richting?		
						Waarvan	Bouwtechniek:	Anders:
Techniek	81%	5%	63%	47%	60%		46%	
Zorg en welzijn	6%	73%	19%	39%	25%		54%	
Economie	13%	23%	18%	13%	15%			
Landbouw	--	--	--	--	-			
	100%	100%	100%	100%	100%			100%

tabel 3.1 Sectorkeuze aan het einde van het tweede jaar

Ten eerste valt de enorm scheve verdeling jongens en meisjes op. CFI cijfers laten zien dat de verdeling 49% meisje en 51% jongen zou moeten zijn. De tweedejaars gegevens zijn dan ook niet altijd representatief door de enorme oververtegenwoordiging van jongens. Toch zullen we daar waar mogelijk aangepaste uitspraken over de tabellen doen.

Van alle leerlingen kiest dit schooljaar 60% voor de sector techniek. Dit blijken hoofdzakelijk jongens te zijn. Bij meisjes is de sector “Zorg en welzijn” favoriet (73%). Bij de uitsplitsing naar autochtoon versus allochtoon blijkt dat leerlingen van allochtone afkomst naar verhouding wat vaker voorkomen bij de sector zorg en welzijn.

Het percentage leerlingen dat binnen de sector techniek voor bouwtechniek kiest is de afgelopen drie jaar niet of nauwelijks veranderd. Het percentage komt elke meting uit op ongeveer 45 tot 46%.

De redenen waarom men kiest voor een bepaalde sector worden in tabel 3.2 weergegeven. Er worden 11 mogelijke redenen afgezet tegen de 4 sectoren plus extra de leerlingen die voor Bouwtechniek hebben gekozen. Leerlingen konden meerdere antwoorden kiezen. In totaal gaven 190 leerlingen 582 antwoorden in volgorde van meest naar minst genoemd:

Waarom heb je deze sector gekozen?	Bouwtech.	Techniek Ex. B.T.	Zorg & wz	Economie	Landb.	Totaal
Paste beste bij mij, ben ik goed in	55%	44%	52%	42%	--	47%
Heb familie die in deze sector werkt	45%	25%	31%	31%	--	32%
Gewoon interesse in deze richting	41%	52%	38%	42%	--	42%
Gesprekken ouders/verzorg. kennissen	36%	33%	36%	54%	--	37%
Goede kans op werk	34%	40%	26%	34%	--	33%
Zal mij er verder in kunnen ontwikkelen	31%	35%	21%	46%	--	32%
Voorlichting afgelopen twee jaar	31%	29%	24%	38%	--	28%
Gesprekken docent/ mentor	29%	10%	17%	15%	--	18%
Voorlichting tijdens basisschool	5%	10%	5%	4%	--	6%
Gesprekken medeleerlingen/ vriend(in)	5%	2%	26%	4%	--	8%
Anders	3%	6%	7%	---	--	5%
Weet ik niet	12%	23%	12%	23%	--	19%
LET OP meerkeuze	MK (n=58)	MK (n=48)	MK (n=42)	MK (n=26)	MK --	MK (n=190)

tabel 3.2 Redenen sectorkeuze vmbo 2^e jaar

De drie meest genoemde reden om te kiezen voor een bepaalde sector zijn “past het beste bij mij, ben ik goed in” gevolgd door “gewoon interesse in deze richting” en “gesprekken ouders/verzorgers en kennissen”. Minst belangrijk blijken voorlichting op de basisschool te zijn en “gesprekken met medeleerlingen/ vriend(in).

Bij leerlingen in de bouwtechniek speelt ook in belangrijke mate mee of zij familie hebben die in de sector werkzaam is (op tweede plaats). Verder is opvallend dat bij zowel bouwtechniek als ook bij zorg en welzijn de categorie “weet ik niet” slechts 12% bedraagt.

Jongens en meisjes verschillen in sommige opzichten wat motivatie betreft van elkaar. Meisjes noemen (significant) vaker “gesprekken met ouders”. Jongens noemen significant vaker “voorlichting afgelopen twee jaar”, “gesprekken docent/mentor”, “zal mij er verder in kunnen ontwikkelen” en “interesse in deze richting”.

Als de leerlingen naar allochtoon en autochtoon worden opgesplitst blijkt de eerste groep significant vaker “paste het beste bij mij” te noemen. *Voorlichting blijkt voor allochtone leerlingen niet of nauwelijks te hebben meegespeeld bij de sectorkeuze.*

Er wordt door 10 leerlingen een andere reden genoemd. In alle gevallen zijn het een toelichting op de gegeven antwoorden. Viermaal wordt benoemd welke kennissen/familie werkzaam zijn in de sector. De overige 6 opmerkingen beamen de eerder gegeven keuzes.

Is de sectorkeuze gaande weg het tweede jaar veranderd?

Bij tweederde van de leerlingen was bij de start van de opleiding al duidelijk welke sector zij wilden gaan volgen. Bij hen is deze voorkeur de afgelopen twee jaar niet veranderd. Bij ongeveer één vijfde van de leerlingen is de voorkeur wel veranderd. Van deze leerlingen gaan er 13 van techniek naar een andere sector over. 10 leerlingen blijven binnen techniek, maar veranderen van richting en 2 leerlingen komen van buiten naar techniek toe. Overige veranderingen (8x) laten we buiten beschouwing. Opsplitsing naar geslacht laat de zien dat 78% van de meisjes vast houdt aan de oorspronkelijke sectorkeuze. Bij jongens ligt dat percentage op 63%.

De huidige school waar de tweedejaars leerlingen op zitten is een vmbo met aparte Bouwtechniekafdeling. Op de vraag of dit heeft meegespeeld bij de keus voor juist deze school antwoordt ruim 62% (was 57%) van de leerlingen die Bouwtechniek hebben gekozen bevestigend. Voor de leerlingen die een andere richting *in techniek* kiezen ligt dit percentage op 26%. Leerlingen uit de andere sectoren geven aan dat het niet heeft meegespeeld bij de keuze voor juist deze school.

Ook gedacht aan Bouwtechniek?

Op de vraag of er tijdens het maken van de keuze tenminste gedacht is aan Bouwtechniek antwoordt 56% negatief (was 48%). Het percentage meisjes dat dit zegt is 93% (was 84%). 10% van alle leerlingen weet het gewoon niet meer. Van 35% (waarvan 3 meisjes) van de leerlingen die de richting Bouwtechniek wel hebben overwogen gaat 28% (geen meisjes) deze sector ook daadwerkelijk volgen. 8% heeft ook serieus nagedacht over Bouwtechniek, maar ziet er van af (de 3 meisjes). Als gevraagd wordt naar de reden(en) volgen 30 opmerkingen:

- andere richting toch leuker (2x) (pull factor²)
- saai, blijkt niks voor mij te zijn (24x) (push factor)
- w.h.n. (4x)

Terwijl vorig jaar nog veel pull factoren werden genoemd blijken het nu vooral push factoren te zijn die leiden tot een andere sector+richting keuze.

Voorlichting

Uit tabel 3.2 bleek dat voorlichting voor leerlingen een niet zo belangrijke rol heeft gespeeld bij het tot stand komen van de keus voor een bepaalde sector.

Op de vraag of leerlingen voldoende zijn voorgelicht over de richting Bouwtechniek antwoordt 77% "ja voldoende" tot "ruim voldoende" (gelijk aan vorig jaar). Bij opsplitsing naar de uiteindelijk gekozen sector blijken bijna alle leerlingen tevreden zijn met de hoeveelheid voorlichting die zij hebben ontvangen. Bouwtechniek leerlingen spannen de kroon met 98%.

21 leerlingen geven aan dat zij onvoldoende of geen geen voorlichtingen Bouwtechniek hebben ontvangen. Op de vraag waar deze leerlingen mogelijk meer over hadden willen weten geeft niemand een inhoudelijke reactie.

² Een push-factor duwt iemand weg en kan meestal getypeerd worden als een negatieve motivatie. Men komt er bijvoorbeeld gaande weg achter dat een sector te theoretisch is. Men baalt daarvan en wil wat anders. Dit is een push-factor. Er zijn ook factoren die juist trekken. We noemen dat Pull-factoren. Zij dragen juist bij aan een positief motivatie om bijvoorbeeld een andere richting te gaan volgen. Voorbeeld: "door voorlichting weet ik dat een studierichting veel leuker is".
Evaluatie Communicatieplan 2008, 2 -meting @ VMBO-Bouwtechniek Onderzoeksbureau DataDesk

Voorlichting op het vmbo

Naast reguliere voorlichting wordt er op het vmbo ook praktische sectororiëntatie (PSO) verzorgd. Het Platform heeft voor de Bouwtechniek een pakket samengesteld dat bestaat uit een doe-opdrachtenmap en de website www.bouwberoepen.nl.

79% van de tweedejaars leerlingen heeft een vorm van PSO ontvangen. Van deze groep heeft 77% deze sectorinformatie voor het vak *Bouwtechniek* gehad. Van hen heeft ruim de helft de doe-opdrachten map gebruikt en 12% de website www.bouwberoepen.nl bezocht. Het percentage leerlingen wat PSO bouwtechniek heeft ontvangen is licht gestegen, even als het percentage leerlingen wat gebruik heeft gemaakt van website. Onderstaande tabel geeft de gegevens weer (in blauw de percentages van vorig jaar):

Praktische sector-oriëntatie gehad?		Ook voor het vak Bouwtechniek gehad?		Heb gebruik gemaakt van:	
Nee	21% (14%)				
Ja	79% (86%)	Nee	23% (29%)		
		Ja	77% (71%)	Doe-opdrachten	56% (57%)
			-	Website www.bouwberoepen	12% (6%)
	100% (n=179)		100% (n=132)		100% (n=104)

tabel 3.3 Praktische sectororiëntatie gehad? (vmbo 2e jaar)

Andere vormen van voorlichten die leerlingen de afgelopen twee jaar hebben ontvangen zijn de folder “Kies Bouwtechniek” 13% (was 23%), een docent die één of meer lessen heeft besteed aan voorlichting over leren en werken in de bouw 34% (was 34%) en “anders” 9%. Men noemt dan “bedrijfsbezoeken”, “skil masters” en “ROC-bezoeken”.

Omdat het Platform ook andere producten heeft ontwikkeld om 2e jaars leerlingen te informeren is gevraagd naar de bekendheid hiermee.

- bekend met poster Spectaculaire Bouwtechniek : 13% beoordeling: 6,9
- bekend met website www.vmbobouwtechniek.nl : 14% beoordeling: 6,7
- bekend met game Spectaculaire Bouwtechniek : 6% beoordeling: 7,0

Het totaalpakket aan voorlichting wat leerlingen is voorgelegd bestaat uit 8 producten, van algemene PSO Bouwtechniek tot en met de game Spectaculaire Bouwtechniek. Door alle door leerlingen aangestreepte antwoorden (lees ontvangen, gebruikte of herkende producten) te sommeren ontstaat een grove indicatie voor de hoeveelheid ontvangen voorlichting. Dan blijkt dat 11% van alle leerlingen geen enkel product heeft ontvangen/gebruikt. 40% heeft van 1 tot 2 producten gebruik gemaakt en 35 % heeft tussen de 3 en 4 producten ontvangen.

Leerlingen techniek, en dan daarbinnen vooral leerlingen bouwtechniek, geven aan dat zij significant meer voorlichting hebben ontvangen over Bouwtechniek. Dat wil niet zeggen dat de keuze voor Bouwtechniek hierdoor is beïnvloed. Het is ook mogelijk dat deze leerlingen met meer dan gemiddelde belangstelling deze voorlichting hebben genoten en deze zich dus beter herinneren. Straks zal blijken dat *de hoeveelheid* ontvangen voorlichting Bouwtechniek wel aanwijsbaar van invloed is op hoe leerlingen denken over leren en werken in de Bouw.

Naast producten voor de leerling was er ook een ouderfolder over Bouwtechniek. 56% van de ouders vond de folder volgens leerlingen duidelijk en 34% heeft er iets nieuws in gelezen.

Op de vraag of de leerlingen iets aan de voorlichting over Bouwtechniek hebben gehad antwoordt 57% positief en 43% negatief. In de onderstaande tabel zijn de gegevens opgesplitst naar sector.

Heb je wat aan de voorlichting B.T. gehad?	Bouwtech.	Techniek Ex. B.T.	Zorg & wz	Economie	Landb.	Totaal	Was in 05/06
Heel veel aan gehad	37%	13%	3%	--	--	17%	26%
Redelijk veel aan gehad	59%	45%	27%	9%	--	40%	49%
Niet zo veel aan gehad	--	18%	13%	14%	--	10%	10%
Weinig aan gehad	2%	13%	7%	10%	--	8%	3%
Niets aan gehad	2%	11%	50%	67%	--	25%	13%
	100% (n=46)	100% (n=38)	100% (n=30)	100% (n=21)	--	100% (n=143)	100% (n=165)

tabel 3.4 Heb je wat aan de voorlichting Bouwtechniek gehad? (vmbo 2^e jaar)

Terwijl vorig jaar nog opviel dat alle leerlingen behoorlijk positief waren over de mate waarin ze wat gehad hebben aan de voorlichting over Bouwtechniek geldt dat nu eigenlijk alleen voor de leerlingen uit de sector techniek. Het meest positief zijn de leerlingen Bouwtechniek (96%=gelijk aan vorig jaar).

Aan de leerlingen die er "niet zoveel", "weinig" of "niets" aan hebben gehad is gevraagd waarom dat het geval is. Van de 61 leerlingen die een reden hadden kunnen aangeven hebben er slechts 55 dat ook gedaan. Er is eigenlijk maar een algemene deler, te weten "geen interesse, ga toch geen B.T. doen".

Rapportcijfer voorlichting

Leerlingen geven gemiddeld een 6,7 voor de ontvangen voorlichting. Dit rapportcijfer is lager dan vorig jaar (7.1). 85% geeft een 6 of hoger. Leerlingen Bouwtechniek geven even als vorig jaar een significant hoger rapportcijfer (7,7).

Op de vraag of er zaken verbeterd kunnen worden antwoordden de leerlingen het volgende:

- meer voorlichting over beroepen in de bouw (44%)
- meer voorlichting over werken in de bouw (29%)
- meer voorlichting over (door) leren in de bouw (24%)
- eerder voorlichting geven (22%)
- anders (7%)

De 10 overige opmerkingen (anders...) geven geen nieuwe informatie.

Beeld van werken en leren in de bouw

Om te achterhalen of het beeld dat leerlingen hebben van de sector Bouwtechniek in de loop van de afgelopen twee jaar is veranderd, is twee maal een oordeel gevraagd.

Hoe dacht je twee jaar geleden over werken en leren in de bouw, en hoe is dat nu?	Twee jaar geleden:	En momenteel:
Zeer positief	9%	21%
Positief	21%	23%
Neutraal	42%	30%
Negatief	14%	13%
Zeer negatief	14%	13%
	100% (n=181)	100% (n=179)

tabel 3.5 Beeld van Bouwtechniek over twee jaar (vmbo 2^e jaar)

In het algemeen is men in de loop van twee jaar positiever over de sector Bouwtechniek gaan denken. Bij de start van het eerste jaar is 30% positief, aan het einde van het tweede jaar is dat percentage opgelopen tot 43%. Het is de midden-groep, die in de eerste kolom "neutraal" scoort, die positiever is gaan denken. Een leerling die in beginsel negatief is blijft dat, ook na twee jaar.

De leerlingen die positiever worden blijken wat vaker jongens te zijn. Deze bevinding is gelijk aan vorig jaar. Als het gemiddelde per sector wordt uitgerekend, waarbij techniek is opgesplitst in Bouwtechniek en Techniek excl. B.T., valt op dat de leerlingen die hebben gekozen voor Bouwtechniek beduidend positiever zijn gaan denken over werken en leren in de bouw.

Alle andere leerlingen denken na twee jaar (gemiddeld genomen) nog steeds even positief of negatief over werken en leren in de bouw. De toename in tabel 3.5 komt dus geheel op het conto van de leerlingen Bouwtechniek. Ook deze bevinding is gelijk aan die van vorig jaar.

Door beide gegevens van tabel 3.5 te combineren kan per leerling exact bepaald in hoeverre de leerling positiever, gelijk of negatiever is gaan denken over werken en leren in de bouw. Dan ontstaat de volgende verdeling:

- 3 stappen positiever 1%
- 2 stappen positiever 7%
- 1 stap positiever 25%
- neutraal 56%
- 1 > stappen negatiever 11%

Vervolgens hebben we deze verdeling in verband gebracht met *de hoeveelheid* ontvangen/gebruikte/herkende voorlichtingsproducten. Dan blijkt dat naarmate leerlingen *meer* voorlichtingen over Bouwtechniek hebben gehad/ gebruikt zij significant positiever zijn geworden over leren en werken in de bouw.

Imago

Om meer te weten te komen over het imago van Bouwtechniek onder tweedejaars leerlingen is een aantal stellingen voorgelegd. Men kon antwoorden van helemaal eens tot helemaal oneens. (Twee stellingen zijn eigenlijk alleen relevant voor leerlingen Bouwtechniek. Vandaar dat de algemene percentages daar in grijs zijn weergegeven.)

In hoeverre ben je het eens met deze stellingen?	helemaal eens	eens	oneens	helemaal oneens	Totaal:
Bouwtechniek is niets voor meisjes	21%	20%	46%	13%	100%
Je kan in de Bouwtechniek goed verdienen	18%	67%	13%	3%	100%
Ik vind dat de Bouwtechniek het beste bij mij past	18%	21%	17%	44%	100%
<i>Cijfers voor alleen BT leerlingen:</i>	50%	48%	2%	---	
Het werk in de Bouwtechniek is interessant	18%	30%	32%	20%	100%
Ik kan in de Bouwtechniek altijd doorleren	18%	42%	26%	15%	100%
Ik weet niets anders te verzinnen	6%	12%	42%	40%	100%
De Bouwtechniek is een uitdagend werkterrein	15%	46%	22%	16%	100%
Ik weet nog niet wat ik wil worden	8%	18%	24%	50%	100%
Mijn ouders verzorgers vinden dat BT beste past	14%	22%	19%	45%	100%
<i>Cijfers voor alleen BT leerlingen:</i>	37%	54%	5%	4%	

tabel 3.6 Stellingen (vmbo 2^e jaar)

59% van de leerlingen is het oneens met de stelling dat de Bouwtechniek niets voor meisjes is. Toch is 41% het dus wel eens met de stelling. Hoe ligt dit bij jongens versus meisjes? Van alle jongens is 40% het daar mee eens en van alle meisjes 42%(!). Van de leerlingen Bouwtechniek is 37% dit van mening.

Tweedejaars leerlingen zijn van mening dat:

- je in de Bouwtechniek goed kan verdienen 85% (was 87%);
- de Bouwtechniek een uitdagend werkterrein is 61% (was 59%);
- je in de Bouwtechniek altijd kan doorleren 60% (was 63%);

Minder eens is men het met de stellingen:

- ik weet niets anders te verzinnen, oneens 82% (was 72%);
- Ik weet nog niet wat ik wil worden, oneens 74% (was 62%);
- Bouwtechniek is niets voor meisjes, oneens 59% (was 66%);

Bijna driekwart van de leerlingen weet aan het einde van het tweede jaar al wat hij of zij waarschijnlijk wil worden. Leerlingen die het nog niet weten zijn gelijkelijk verdeeld over de verschillende sectoren. Alleen de leerlingen Bouwtechniek weten vaker dan gemiddeld aan het einde van het tweede jaar al wat zij later waarschijnlijk willen worden.

We hebben de antwoorden op de stellingen uit tabel 3.6 in verband gebracht met de hoeveelheid ontvangen voorlichting Bouwtechniek. Deze blijkt soms van invloed te zijn. Naarmate leerlingen meer voorlichting hebben ontvangen/gebruikt zijn zij het significant meer eens met de volgende stellingen:

- Bouwtechniek past het beste bij mij;
- Het werk in de bouwtechniek is interessant
- Ik kan in de Bouwtechniek altijd doorleren
- Mijn ouders/ verzorgers vinden dat Bouwtechniek het beste bij mij past

Negatieve en positieve aspecten

Elk beroep kent positieve en minder positieve kanten. Leerlingen is gevraagd aan de hand van een vastgestelde lijst positieve en negatieve punten van een beroep in de bouwtechniek aan te geven. 164 leerlingen geven tezamen 1373 antwoorden en dat is gemiddeld 8 per leerling.

Positieve kanten		was	Minder positieve kanten	d	was
Buitenwerken	64%	58%	Vroeg opstaan	60%	42%
Goed salaris	58%	73%	Zwaar, vuil werk	53%	49%
Teamwork	57%	49%	Koud en nat werk	46%	36%
Creatief werk	52%	48%	Gevaarlijk werk	46%	35%
Veel verschillende beroepen	48%	40%	Mannenwereld	43%	35%
Je ziet waar je aan werkt	48%	39%	Buiten werken	41%	29%
Gezellig werk	46%	49%	Saai	40%	27%
Afwisselend werk	45%	40%	Altijd onderweg	21%	18%
Vakkennis	27%	33%	Eenzijdig	19%	15%
Goede loopbaanmogelijkheden	21%	21%	Slecht salaris	18%	16%
Dynamische wereld	9%	17%	Ouderwetse wereld	9%	10%
	(777x)		(n=164)	(596x)	

tabel 3.7 Typeringen van een beroep in de Bouwtechniek (vmbo 2^e jaar)

Er worden beduidend meer positieve dan negatieve punten genoemd. Boven aan de lijst van positieve punten staan: het buitenwerken, goed salaris, teamwork en creatief werk. Negatieve punten die men noemt zijn: vroeg opstaan, zwaar en vuil werk, koud en nat werk, gevaarlijk werk en mannenwereld.

Leerlingen komen niet zelf spontaan met andere positieve of negatieve punten. De antwoorden die op de open tekstvragen worden gegeven geven geen enkele nieuwe informatie.

Herkenning logo

Aan het einde van de vragenlijst is gevraagd of leerlingen het logo aan de voorzijde van de vragenlijst, het Bouwtechniek logo al eens eerder hebben gezien. Vorig jaar gaf 32% van de leerlingen aan het logo gezien te hebben. Dit jaar ligt dat percentage op 28%.

3.2 Peiling derdejaars leerlingen vmbo Bouwtechniek

Derdejaars leerlingen hebben er inmiddels 1 jaar Bouwtechniek op zitten. Hoe dachten deze leerlingen bij de start van de opleiding over Bouwtechniek en is dat beeld in de loop van de drie jaar veranderd? En welke toekomstplannen heeft men na afronding van de studie?

Sectorkeuze

Van alle ondervraagde derdejaars leerlingen Bouwtechniek wist 72% bij de start van de studie al dat dit de richting voor hem of haar zou worden (was vorig jaar ook 72%). 19% van de derdejaars leerlingen Bouwtechniek had bij de start van het eerste schooljaar eigenlijk interesse in een andere sector. De meeste van hen (63%) wilden eigenlijk een andere richting binnen de sector techniek volgen. Het komt zelden voor (10%) dat een leerling voornemens is "Zorg en Welzijn" te gaan volgen en vervolgens toch voor de Bouwtechniek kiest. Dit geldt ook voor leerlingen uit de sectoren Economie en Landbouw.

Op de vraag waarom men aan het einde van het tweede jaar Bouwtechniek heeft gekozen antwoordt 75% "gewoon interesse "en/of "paste goed bij mij". Tevens speelt bij 37% van de leerlingen mee dat zij familie hebben die in de bouw werkzaam is.

Waarom heb je deze sector gekozen?	3 ^e jaar BT	Vorig jaar
Gewoon interesse in deze richting	60%	58%
Heb familie die in de bouw werkt	37%	37%
Paste beste bij mij, ben ik goed in	26%	32%
Goede kans op werk	23%	27%
Zal mij er verder in kunnen ontwikkelen	23%	24%
Gesprekken ouders/verzorg. Kennissen	20%	17%
Voorlichting afgelopen drie jaar	15%	13%
Gesprekken medeleerlingen/ vriend(in)	6%	8%
Voorlichting tijdens basisschool	6%	6%
Gesprekken docent/ mentor	5%	7%
Anders	7%	5%
Weet ik niet	6%	6%
Let op: meerkeuze!		
	(n=172)	

tabel 3.8 Redenen sectorkeuze vmbo 3^e jaar

Andere redenen of specificaties die worden genoemd:

- van vader op zoon en/of familie bedrijf, kennis werkt er (4x)
- had geen andere keus (1x)
- op tv gezien (1x)
- overig (7x)

Welke richting gaan derdejaars leerlingen volgen

De meeste leerlingen gaan de richting timmeren volgen (52%), gevolgd door fijnhout (20%), metselen (7%) en schilderen (2%). 32 leerlingen noemen een andere richting.

Meest genoemd is "bouwbreed" (28x).

Van alle derdejaars leerlingen weet 68% nu al welk beroep zij straks willen gaan uitoefenen. De beroepen die worden genoemd zijn naast "timmerman" en "metselaar" veel diverser dan vorig jaar. We noemen enkele voorbeelden: Acteur/ autospuiters / dakdekker /bouwkundig tekenaar/ infanterie/ scheepsbouwer/ lasser/ kraanmachinist/ loodgieter/ makelaar/ stratenmaker/ zakenman/ vertegenwoordiger/ piloot/ voeger/ stukadoor/ kok/ ICT enz.

Op de vraag hoe positief leerlingen denken over Bouwtechniek *aan het begin van het derde jaar* kunnen we kort zijn, 81% is positief tot zeer positief en 17% is neutraal. Slechts 2% is ronduit negatief. Dit beeld is aan het einde van het derde jaar niets veranderd.

Voorlichting

Ook aan derdejaars leerlingen is gevraagd of zij tijdens de eerste twee jaar op het vmbo voldoende zijn voorgelicht over de richting Bouwtechniek. 75% geeft aan dat het voldoende tot ruim voldoende was, 20% vond het onvoldoende en 5% weet het eigenlijk niet meer. Aan de leerlingen die het onvoldoende vonden is gevraagd wat men onvoldoende vond. Men noemt (26x):

- alle mogelijkheden met de bouw (10x)
- informatie over de opleiding (9x) + vervolg opleiding (1x)
- vakinhoudelijke informatie (3x)
- overig (3x)

Een onderdeel van de voorlichting is de website www.vmbo-bouwtechniek.nl. Het is de vraag in hoeverre leerlingen deze site kennen en/of ze hem ook gebruiken. Vorig jaar bleek dat heel veel leerlingen de website/adres niet kenden (75%). Kennelijk is er veel energie gestoken in de promotie van de website, want het percentage leerlingen wat aangeeft de website/adres niet te kennen is gedaald naar 55%! De toename van bekendheid vertaalt zich in een toegenomen bezoek. Vorig jaar had 12% de website wel eens bezocht. Dit jaar is dat percentage gestegen tot 19%. Leerlingen hebben vooral gekeken naar de onderdelen "opleidingen" en "beroepen". Bijna niemand heeft de "Klas Actief" bezocht.

De leerlingen die de site niet hebben bezocht geven daarvoor eigenlijk maar twee redenen, te weten "onbekendheid met de website/ het adres" en "geen interesse". 15 leerlingen geven een extra toelichting. Deze komt in de meeste gevallen neer op een herhaling van de al eerder gegeven reden: "wist niet dat site bestond".

Een andere site speciaal voor vmbo-leerlingen is www.bouwberoepen.nl. 18% van de leerlingen heeft deze site het afgelopen jaar wel eens bezocht. Aan de leerlingen die de site nooit hebben bezocht (82%) is gevraagd naar de reden. Ook hier is onbekendheid met de site de belangrijkste reden (80%), gevolgd door geen interesse (21%).

Speciaal voor leerlingen die de kaderberoepsgerichte leerweg volgen is het digitale leermiddel van het bouwproces van een sportcomplex ontwikkeld. Ook hier is het de vraag of leerlingen het leermiddel kennen, hoe zij er gebruik van hebben gemaakt en of het duidelijkheid heeft verschaft wat je met een KBL opleiding kunt worden. Ruim een derde (33%) van de leerlingen voor wie het leermiddel is bedoeld kent het, onderverdeeld in 12% (vorig jaar 15%) die het wel kent maar *niet* heeft gebruikt en 21% (vorig jaar 12%) die het kent en tevens heeft gebruikt. Van deze laatste groep leerlingen geeft 89% (vorig jaar 67%) aan dat ze nu beter weten wat je met een KBL opleiding kunt worden. Het digitale leermiddel wordt beter gekend, door meer leerlingen gebruikt en geeft meer leerlingen inzicht in wat je met een KBL-opleiding kan worden. Kortom vooruitgang.

Basisveiligheid

Een ander product van het Platform is de cursus Basisveiligheid. 38% van de leerlingen kent de cursus. Als gevraagd wordt naar een waardering van de cursus, uitgedrukt in een rapportcijfer blijft bijna iedereen een 6 of hoger te geven. Het gemiddelde rapportcijfer komt uit op 7,5.

Verwachtingen m.b.t. de toekomst

Leerlingen hebben bij de start van een opleiding altijd bepaalde verwachtingen. Het is natuurlijk de vraag of deze verwachtingen ook uitkomen. Met andere woorden, is de richting Bouwtechniek na 1 jaar ook zoals men het verwacht had?

Voor 53% is dat inderdaad het geval. Dit percentage is exact gelijk aan dat van vorig jaar. 15% vindt het leuker dan verwacht (was 13%), 13% vindt het interessant, 10% vindt het zwaarder/ moeilijker (was 7%), 7% geeft aan dat school niet lijkt op de bouw (was 9%), 6% vindt het saaier (was 10%), en 4% wil meer diepgang/vakinhoudelijk gezien (was 3%). Er wordt nog 8x iets anders genoemd maar dat levert geen nieuwe informatie op.

Voorlichting over werken en leren na Bouwtechniek

Gekwalificeerde instroom in de bouw en hout sector begint met de instroom op het vmbo, vervolgens de keuze voor Bouwtechniek en tot slot na het behalen van het diploma de keuze voor leren en of werken in deze sector. De vraag is of leerlingen tijdens het derde (en vierde) leerjaar ook in de vorm van stage, excursie of gastlessen voorlichting hierover hebben gehad.

Driekwart van de leerlingen (75%) heeft aan het einde van het derde jaar een stage bij een bedrijf achter de rug. Dit percentage lag vorig jaar op 93%³. Gemiddeld liepen leerlingen twee weken in een bedrijf mee. Leerlingen geven een hoge waardering voor de stage. 96% geeft een 6 of hoger en het gemiddelde rapportcijfer is een 8,1.

Voor veel leerlingen is een excursie ook een vast onderdeel in het derde leerjaar. Zo is 81% (was 46%) op excursie geweest naar een bedrijf. Ook de excursie wordt hoog gewaardeerd, 96% van de leerlingen geeft een 6 of hoger. Het gemiddelde rapportcijfer ligt voor de excursie op 7,5 en wordt dus wat lager gewaardeerd dan de stage. Op de vraag of leerlingen (nog) een excursie naar een bedrijf willen antwoord 31% bevestigend (was vorig jaar 18%). De leerlingen willen op excursie naar bouwbedrijven, timmerbedrijven, metselbedrijven en schildersbedrijven.

Naast stage en excursies kennen we ook nog gastlessen als derde mogelijkheid om in contact te komen met de "echte" bouwwereld. 41% van alle derdejaars leerlingen heeft 1 of meerdere gastlessen gehad (was 28%). 98% geeft een 6 of hoger voor de gastles met een gemiddeld rapportcijfer van 7,4. Als leerlingen wordt gevraagd naar de interesse in (extra) gastlessen is 8% geïnteresseerd. Men noemt een docenten bouwkunde, docenten van een opleidingscentrum, werknemers van een schildersbedrijf en stukadoorsbedrijf als interessante gastdocenten.

Het is duidelijk dat leerlingen als het gaat om voorlichting over werken en leren na Bouwtechniek stage prefereren, gevolgd door een excursie en als laatste een gastles. Het uitstroom-onderzoek op pagina 11 laat zien dat dit jaar 07/08 86% van de leerlingen Bouwtechniek na het behalen van het diploma waarschijnlijk in de bouw blijft, lerend dan wel werkend. Als aan derdejaars leerlingen Bouwtechniek gevraagd wordt een inschatting te maken wat zij zullen doen geeft 57% aan dat zij zeer **zeker** verder gaan in de Bouwtechniek. Ruim 13% zegt **waarschijnlijk** wel verder te gaan in deze richting en 22% **twijfelt** en weet het nog niet. 8% geeft aan nu al te weten dat zij zullen **overstappen**. Waarschijnlijk zal tussen de 70% en 92% door gaan binnen de bouw. Als daar het midden van genomen wordt komen we op 81%. Docenten schatten dit percentage op 86% (zie tabel 2.9)

³ We hebben geen verklaring voor dit grote verschil anders dan dat de selectie van scholen/klassen hiervoor verantwoordelijk kan zijn.

Herkenning logo

Tot slot is aan de derdejaars leerlingen gevraagd of zij het logo op de voorzijde van de vragenlijst kennen of ergens anders ook al eens hebben gezien. Was het 28% van de tweedejaars leerlingen die het logo herkende, bij de derdejaars is het percentage opgelopen tot 73% (was vorig jaar nog 60%).

3.3 Peiling vierdejaars leerlingen vmbo Bouwtechniek

Dit jaar zijn voor de tweede keer vierdejaars leerlingen vmbo Bouwtechniek meegenomen met dit onderzoek. Leerlingen zijn ruim voor hun examenperiode bevraagd. De vragenlijst sluit voor een deel aan bij de lijsten die voor leerlingen in het tweede en derde jaar zijn gebruikt. In totaal zijn 125 formulieren geretourneerd van 9 verschillende scholen.

Sector en richtingkeuze

Vierdejaars leerlingen is gevraagd of Bouwtechniek ook de afdeling was die zij bij de start van het vmbo wilden doen. Bij 65% is dat inderdaad het geval (was vorig jaar 71%). Van de leerlingen die aanvankelijk interesse hadden in een andere sector (20%) wilde 57% een andere richting binnen techniek volgen, 17% dacht over Zorg en Welzijn na, 13% overwoog economie en nog eens 13% overwoog landbouw.

Toch zijn al deze leerlingen uiteindelijk Bouwtechniek gaan volgen.

Men koos de volgende differentiatie:

- timmeren (70%)
- bouwbreed (11%)
- fijn hout (9%)
- metselen (6%)
- schilderen (3%)

Ook de vierdejaars leerlingen is gevraagd waarom zij deze sector hebben gekozen. We zettende de cijfers van de 3^e en 2^e jaarsleerlingen Bouwtechniek er naast.

Waarom heb je deze sector gekozen?	4 ^e jaar BT	3 ^e jaar BT	2 ^e jaar (gekozen voor BT)
1 Gewoon interesse in deze richting	55%	60%	41%
10 Heb familie die in de bouw werkt	34%	37%	45%
2 PASTE beste bij mij, ben ik goed in	25%	26%	55%
3 Goede kans op werk	23%	23%	34%
4 Zal mij er verder in kunnen ontwikkelen	22%	23%	31%
9 Voorlichting afgelopen vier jaar	19%	15%	31%
5 Gesprekken ouders/verzorg. Kennissen	17%	20%	36%
6 Gesprekken medeleerlingen/ vriend(in)	9%	6%	5%
7 Gesprekken docent/ mentor	8%	5%	29%
8 Voorlichting tijdens basisschool	3%	6%	5%
11 Anders	10%	7%	3%
12 Weet ik niet	1%	6%	12%
Let op: meerkeuze!			
	N=125	N=172	N=58

tabel 3.9 Redenen sectorkeuze vmbo 4^e jaar

De twee belangrijkste redenen om voor deze sector te kiezen blijken na twee jaar vooral “gewoon interesse in deze richting” te zijn en “Heb familie die in de bouw werkt”.

Dit zijn eigenlijk voor alle leerlingen die Bouwtechniek hebben gekozen of gaan kiezen belangrijke overwegingen aangevuld met “paste beste bij mij, ben ik goed in”. Voor tweedejaars speelt gesprekken met ouders en de kans op werk nog mee.

voorlichting

Bijna tweederde van alle vierdejaars leerlingen heeft in de eerste twee jaar op het vmbo praktische sector oriëntatie (PSO) gehad (63%). Nagenoeg dezelfde groep leerlingen geeft aan dat hen in klas1/2 iets is verteld over Bouwtechniek (62%).

Ook over de mate waarin men tijdens de eerste twee jaar op het vmbo is voorgelicht over Bouwtechniek is men tevreden (73%). 18% is ontevreden. 15 van de 22 leerlingen noemen de volgende zaken waar zij graag aandacht aan besteed wilden hebben:

- hoe het gaat in de praktijk (9x)
- deze opleiding en vervolgoopleidingen (3x)
- vakinhoudelijke informatie (1x)
- overig (3x)

Digitale leermiddel Sportcomplex

Leerlingen die een kaderberoepsgerichte leerweg hebben gevolgd, hebben gebruik kunnen maken van het digitale leermiddel van het bouwproces van het sportcomplex. 16% van de KBL leerlingen geeft aan inderdaad gebruik te hebben gemaakt van dit leermiddel (was 25%). Van hen zegt 92% nu beter te weten welke beroepen kaderberoepen zijn.

Basisveiligheid

Een andere product van het Platform is de cursus basisveiligheid. Vierdejaars leerlingen is gevraagd of op school aandacht in besteed aan Basisveiligheid. Bij 64% van de leerlingen blijkt dit het geval te zijn. Van deze leerlingen heeft 60% de cursus VCA gevolgd, 13% de cursus basisveiligheid van het Platform en in 27% van de gevallen een andere cursus/aanbieder. Bij de toelichting worden hoofdzakelijk de docent benoemd die uitleg geeft over veilig werken en het gebruik van beschermende kleding.

Verwachtingen m.b.t. werken en leren in de bouw

Ook vierdejaars leerlingen is gevraagd hoe zij twee jaar geleden dachten over leren en werken in de bouw en hoe dat nu is. De groep leerlingen die bij de start positief is (61%) wordt alleen maar positiever (68%). Een aantal leerlingen, dat bij de start neutraal scoort, denkt aan het einde van het vierde jaar iets negatiever over werken en leren in de bouw. Eigenlijk doen er zich dus twee bewegingen voor; leerlingen die bij de start positief zijn worden positiever en een aantal leerlingen die neutraal scoren worden iets negatiever. Mogelijk dat aan deze beweging verwachtingen ten grondslag liggen die juist wel of juist niet uit zijn gekomen. 49% geeft aan dat de twee jaar Bouwtechniek die men heeft gevolgd is zo als verwacht (was vorig jaar 48%).

Positief: leuker(9%), interessanter (6%)

Negatief: zwaarder (13%), saaier (12%) , weinig diepgang (9%)

17% geeft aan dat de school niet lijkt op de bouw. Dat hoeft niet negatief of persé positief te zijn. De opmerkingen (6x) laten, even als vorig jaar zien dat de bouw/praktijk veel leuker wordt gevonden dan school. Mogelijk valt dit dus mee en zouden we dit item scharen onder het kopje "positief".

Het blijkt inderdaad zo te zijn dat leerlingen bij wie de verwachting negatief uitpakt ook het meer algemene beeld over werken en leren in de bouw negatiever is geworden. Omgekeerd doet zich hetzelfde voor. Als men positief verrast is (de verwachting valt mee) blijkt men positiever over werken en leren in de bouw.

Voorlichting vervolgopleidingen?

Om leerlingen warm te laten lopen voor vervolgopleidingen is het raadzaam ze vroegtijdig en voldoende te informeren. Op die manier kunnen leerlingen een weloverwogen keus maken. Vierdejaars leerlingen vinden dat zij voldoende voorlichting hebben gehad (79%) over vervolgopleidingen.

Website gebruik

Eén van de middelen waarmee het Platform vmbo Bouwtechniek leerlingen wil ondersteunen en stimuleren is de website www.vmbo-bouwtechniek.nl. Deze website is ook bedoeld voor vierdejaars leerlingen. De website is door 11% van deze leerlingen 1x of vaker bezocht. Leerlingen die een opmerkingen maken (10x) spreken hun verbazing uit over het bestaan van de site. Een enkeling vindt de site goed en geeft dat op deze wijze aan.

Stage

Net zoals in het derde leerjaar, wordt er ook in het vierde leerjaar door leerlingen werkervaring in de praktijk opgedaan. Uiteindelijk heeft van alle vierdejaars leerlingen 99% in het derde en/of vierde jaar een stage doorlopen.

De gemiddelde duur in het derde jaar lag op ongeveer 2 weken. Als leerlingen (ook) in het vierde jaar stage hebben gelopen is de gemiddelde duur zo'n 6 weken. 59% van de vierdejaars leerlingen heeft zowel in het derde als ook in het vierde leerjaar een stage gehad. Bijna iedereen vond de stage leerzaam tot zeer leerzaam (93%).

Plannen en verwachtingen

De vierdejaars leerlingen zijn na het behalen van het diploma klaar met het vmbo. Er zullen leerlingen een vervolgopleiding gaan volgen, al dan niet gecombineerd met werk in of buiten de bouw. Leerlingen is de vraag gesteld wat de plannen zijn na het behalen van het diploma. Van alle leerlingen wil 65% verder in de bouw, onderverdeeld naar 48% voor het volgen van een vervolgopleiding en 17% om te gaan werken. 12% twijfelt nog. Deze percentages zijn lager dan de docenten inschatten (zie tabel 2.8).

Het percentage vierdejaarsleerlingen dat verwacht de bouw de rug toe te keren is 24%.

Van de leerlingen die een vervolgopleiding in de bouw gaan doen kiest 62% voor BBL en 35% voor BOL, 3% gaat wat anders doen.

Zo terugkijkend is leerlingen ook gevraagd of zij opnieuw voor bouwtechniek zouden kiezen als zij in het tweede jaar zaten. Het merendeel antwoordt ja (77%). De leerlingen die een andere keus zouden maken geven wat vaker pull-factoren, zoals een andere richting lijkt leuker. Toch wordt ook een aantal maal Bouwtechniek als saai en niet leuk getypeerd (push-factoren).

Een niet onbelangrijk aspect van werk is de betaling. Zoals uit tabel 3.7 bleek verwacht 58% van de tweedejaars leerlingen dat werken in de bouw ook een goed salaris betekent.

Welke verwachting hebben de vierdejaars hiervan? Leerlingen is gevraagd een inschatting te geven van een netto maandsalaris voor iemand van 20 jaar. De antwoorden die leerlingen geven lopen van 350 euro tot 6000 euro. Het gemiddelde ligt op 1750,- en de meeste scores liggen tussen de 1000,- en 2500,- euro.

Herkenning logo

De laatste vraag aan vierdejaars leerlingen betreft de herkenning van het logo op de vragenlijst. Van de vierdejaars leerlingen herkent 62% het logo (3^e jaars was 73% en 2^e jaars 28%).

4 Waardering Platform producten onder docenten vmbo Bouwtechniek

4.1 Inleiding

Dit hoofdstuk gaat in op de ervaringen van bouwtechniek docenten van scholen die lid zijn van het Platform vmbo Bouwtechniek. Het gebruik van Platform producten, de bekendheid ervan en de waardering die docenten Bouwtechniek eraan geven wordt beschreven. Een aantal producten, zoals Landelijke Dag, regiobijeenkomsten en nieuwe producten worden eruit gelicht. Aan het einde van dit hoofdstuk staat informatie over de leeftijd en arbeidsduur van docenten en het aantal leerlingen in de verschillende differentiaties.

De gegevens voor dit hoofdstuk zijn afkomstig uit de inschrijvingen voor de Landelijke Dag, de daarbij afgenomen enquête, statistieken van de website en administratieve gegevens van het Platform.

4.2 Scholen vmbo met Bouwtechniek

Per 1 juli 2008 zijn er 211 scholen lid van het Platform. Het aantal is redelijk stabiel, al maakt het Platform zich zorgen om scholen die overgaan op een techniekbreed aanbod, waarvan bouwtechniek een belangrijk onderdeel uitmaakt. Ondanks dat op deze scholen nog steeds Bouwtechniek gegeven wordt, mogen een aantal afdelingen geen lid meer zijn van het Platform vmbo Bouwtechniek. Gelukkig kon het Platform ook een aantal nieuwe scholen verwelkomen.

Aanbeveling:

- *Scholen / directies laten zien wat het voordeel is van lidmaatschap van het Platform. Het Platform beschikt sinds juni 2008 over een nieuwe Corporate Brochure. Hierin staat vermeld wat het Platform doet en wat de voordelen van het lidmaatschap zijn. Stuur een mailing aan niet – lidscholen met de Corporate brochure en een motivatie voor het lidmaatschap*

4.3 Landelijke dag

Elk jaar wordt er door het Platform vmbo Bouwtechniek een landelijke dag georganiseerd. De primaire doelgroep zijn de leden van het Platform, te weten de docenten Bouwtechniek. Verder worden andere nauw bij vmbo Bouwtechniek betrokkenen uitgenodigd: afdelingen bouwkunde van ROC's, directies van vmbo Bouwtechniek scholen, medewerkers van kenniscentra in het BouwHout cluster, praktijkscholen, studenten van het PTH en anderen zoals medewerkers van het ministerie, Cito en SLO. Ook samenwerkingsverbanden worden uitgenodigd. In een eerdere grootschalige enquête⁴ gaf 94% van de vmbo docenten aan contact te hebben met samenwerkingsverbanden. Daarom hecht het Platform er grote waarde aan hen erbij te betrekken.

Het Platform vmbo Bouwtechniek streeft er naar dat 65% (met een minimum van 60%) van de lidscholen één of meerdere docenten Bouwtechniek afvaardigen naar de Landelijke Dag. In totaal hebben zich dit jaar 461 (2007: 472) personen, bestaande uit 362 (2007: 325) vmbo docenten en directieleden van 120 scholen en 101 overige personen aangemeld. Deze laatste groep bestaat uit 22 KBB medewerkers, 36 medewerkers van mbo scholen en samenwerkingsverbanden, 6 studenten van het PTH en 37 overige relaties (o.a. Cito, Cevo, min van OCW, SLO, uitgevers, bedrijven, CNV en Bouwend Nederland). Inclusief medewerkers, workshopgevers en deelnemers aan de bedrijvenmarkt komt het totaal aantal aanwezigen op de Landelijke Dag op ongeveer 540.

⁴ Rapport "vmbo-mbo: één in opleiden" pagina 18
Evaluatie Communicatieplan 2008, 2 -meting @ VMBO-Bouwtechniek

Van de 211 lidscholen waren er 120 aanwezig; zijnde 57%. Dat is 3% hoger dan vorig jaar, maar lager dan het streefcijfer van minimaal 60%. Het aantal aanwezige docenten is gestegen van 325 naar 362. De waardering voor de Landelijke Dag van dit jaar is nog niet bekend, de waardering van de vorige Landelijke Dagen is 8,2 (2007), 8,2 (2006) en 7,9 (2005).

4.4 Regiobijeenkomsten

Het opkomst percentage van de regiobijeenkomsten ligt gemiddeld op 65%. De regio's noord – oost, midden en zuid – west (regio 3, 4 en 6) zitten boven de 65%, de anderen eronder. Het bezoek aan de regiobijeenkomsten is lager dan vorig jaar (ongeveer 76%), maar hoger dan het jaar daarvoor (ongeveer 45%).

Aanbeveling:

- *Scholen motiveren voor deelname aan regiobijeenkomsten en Landelijke Dag. Stuur een mailing aan de directies van lidscholen (en aan de afdelingen zelf) met de Corporate brochure en motivatie om docenten deel te laten nemen aan de activiteiten.*

4.5 Website Platform www.vmbo-bouwtechniek.nl

De website wordt al sinds de start begin 2006 goed bezocht. In het eerste jaar bezochten 14.938 bezoekers de site, waarvan het eerste half jaar vooral docenten. In het najaar van 2006 en 2007 is veel aan promotie gedaan, o.a door introductie van een game. Dat leidde tot een forse stijging van het bezoek van leerlingen. Ter vergelijking trok in het eerste half jaar van 2007 de site al meer unieke bezoekers (per maand uniek gemeten) dan in heel 2006. In 2008 is overgegaan op een nieuw statistisch systeem (Google Statistics); het aantal bezoekers over de eerste helft van 2008 is in totaal ruim 16.000.

Het is niet uit te splitsen welk deel van de bezoekers docenten of leerlingen zijn, omdat ze dat bij het bezoek aan de site niet aangeven. Mogelijk geeft het bezoek aan de hoofdpagina voor leerlingen en die voor docenten een indicatie: dit jaar is de verhouding 70 – 30. De pagina's die door leerlingen het meest bezocht worden zijn de beroepenpagina en de opleidingenpagina, elk door 25% van de leerlingen bezocht. De pagina's die door docenten het meest bezocht worden, zijn de nieuwspagina's, die door 45% van de docenten en de projectenpagina's, die door 30% van de docenten bezocht worden.

Aanbevelingen:

- *Website blijven promoten, vooral onder de doelgroep instroom.*
- *Game promoten als 'lokkertje' en als 'speels' eerste informatiemiddel.*
- *Docenten zoveel mogelijk stimuleren om informatie digitaal te verstrekken; dat is het eenvoudigste te verwerken. Waar mogelijk de website (blijven) inzetten voor inschrijvingen, contacten, bestellingen, e.d.*

Plannen:

- *De leerlingenpagina's worden in de zomer van 2008 van een nieuwe vormgeving voorzien, aansluitend bij de look en feel van de campagne Spectaculaire Bouwtechniek. De beroepenpagina en opleidingenpagina worden overzichtelijker gemaakt en voorzien van actuele content en beschikbare beroepenfilms.*

4.6 Nieuwe producten van het Platform

In 2007 zijn het rapport 'Eén in opleiden' over de aansluiting tussen vmbo en mbo, de cursus Basisveiligheid en de Toolbox 'Spectaculaire Bouwtechniek' met een overzicht van beschikbare voorlichtingsproducten verschenen en verspreid onder alle lidscholen.

4.7 Gebruik en waardering Platformproducten

Het Platform ontleent zijn primaire bestaansrecht aan de vertegenwoordiging van de Bouwtechniek afdelingen. Niet alleen als vertegenwoordiging naar officiële instanties, maar ook andersom als kennis - centrum. Het is van belang de docenten indringend en helder te informeren over nieuwe kansen en ontwikkelingen op het gebied van Bouwtechniek en onderwijs. Het Platform wordt regelmatig door partijen als het ministerie, Cevo / Cito en kenniscentra ingeschakeld om docenten te wijzen op subsidiemogelijkheden, nieuw aanbod of als referentie voor de landelijke examens. Als ondersteuning bij de vaktechniek en / of didactiek biedt het Platform praktisch lesmateriaal aan dat docenten direct binnen de lessen kunnen gebruiken.

Naast docenten zijn leerlingen een belangrijke doelgroep, en dan vooral in het kader van instroom. Daarvoor biedt het Platform meerdere voorlichtingsproducten aan. Uitgangspunt daarbij is het laten zien van de veelzijdigheid van de sector en het geven van eerlijke voorlichting. Evenals in voorgaande jaren is ook dit jaar gevraagd naar het gebruik en de waardering van de Platform producten.

Tijdens de inschrijving voor de Landelijke Dag vullen de docenten een digitale vragenlijst in. Dit jaar bedraagt de respons 84 vragenlijsten. Dat is minder dan vorig jaar, omdat een deel van de scholen de directiecode gebruikt heeft om zich aan te melden voor de Landelijke Dag (de directiecode genereert geen vragenlijst).

De resultaten staan in de tabel 'Gebruik en waardering Platform producten'. Bij de producten is gevraagd of men het kent, er gebruik van maakt en, indien men het kent of gebruikt, wat de waardering is.

Gebruik en waardering Platform producten				
Informatie middelen Platform	Ja	-	Nee	Waardering (1 – 10)
• Leest nieuwsbrief	95% <i>(95%/96%/98%)</i>	-	5% <i>(-- /4%/2%)</i>	7,6 <i>(-- /7,3/7,5)</i>
• Bezoekt regiobijeenkomsten	98% <i>(83%/98%/97%)</i>	-	2% <i>(-- /2%/3%)</i>	7,6 <i>(-- /7,4/7,6)</i>
• Bezoekt website Platform	95% <i>(-- /77%/92%)</i>	-	5% <i>(-- /23%/8%)</i>	7,7 <i>(-- /7,0/7,4)</i>
Lesmaterialen Platform	Ja, gebruik	Voornemens	Geen gebruik	Waardering (1 – 10)
• Gebruikt (deel van) PSO box	49% <i>(51%/50%/42%)</i>	20% <i>(-- /28%/18%)</i>	31% <i>(-- /22%/39%)</i>	7,0 <i>(-- /6,9/7,2)</i>
• Gebruikt Kader! (digitaal leermiddel voor KBL/GL)	39% <i>(38%/30%/29%)</i>	18% <i>(-- /33%/23%)</i>	43% <i>(-- /37%/49%)</i>	7,6 <i>(7,4/6,8/7,2)</i>
• Gebruikt onderdelen uit de Leerwerkhuis box	27% <i>(-- /30%/31%)</i>	20% <i>(-- /25%/14%)</i>	52% <i>(-- /45%/55%)</i>	7,0 <i>(-- /7,1/7,2)</i>
• Gebruik Basisveiligheid	35% <i>(-- /-- /--)</i>	46% (!) <i>(-- /-- /--)</i>	19% <i>(-- /-- /--)</i>	7,7 <i>(-- /-- /--)</i>
Voorlichtingsproducten Platform	Ja	-	Nee	Waardering (1 – 10)
• Kent Toolbox (promotiepakket instroom vanaf schooljaar 07-08)	64% <i>(-- /-- /--)</i>	-	36% <i>(-- /-- /--)</i>	7,3 <i>(-- /-- /--)</i>
• Kent ouder folder "Ze leren het gewoon op het vmbo"	65% <i>(-- /-- /39%)</i>	-	35% <i>(-- /-- /61%)</i>	7,5 <i>(-- /-- /7,1)</i>
• Kent de flyer voor TL leerlingen (Ontdek Bouwen, Wonen en Int.)	36% <i>(-- /-- /22%)</i>	-	64% <i>(-- /-- /78%)</i>	7,3 <i>(-- /-- /7,2)</i>
Overige producten Platform	Ja	-	Nee	Waardering (1 – 10)
• Kent Eén in Opleiden: onderzoek en advies aansluiting vmbo - mbo	32% <i>(-- /-- /--)</i>	-	68% <i>(-- /-- /--)</i>	7,0 <i>(-- /-- /--)</i>
• Wil naam afdeling aanpassen	17%	12%	71%	n.v.t.

tabel 4.1 Gebruik en waardering Platform producten docenten (rode gegevens 04/05, 05/06 en 06/07)

Conclusies:

- *De regiobijeenkomsten worden volgens de enquête bezocht door 98% van de docenten, terwijl uit tellingen op de regiobijeenkomsten blijkt dat dit ongeveer 65% is. Blijkbaar zijn degenen die zich inschrijven voor de Landelijke Dag (en dus de enquête invullen) ook degenen die in elk geval naar regiobijeenkomsten gaan. M.a.w. er is een vaste groep die je bij de meeste bijeenkomsten tegenkomt en een groep die minder actief is.*
- *De bekendheid van de voorlichtingsfolders is fors gestegen. Een mogelijke oorzaak is dat deze flyers onderdeel uitmaken van de nieuwe Toolbox Spectaculaire Bouwtechniek met voorlichtingsproducten, die het afgelopen jaar verspreid is onder alle aangesloten scholen. Daardoor zijn deze producten opnieuw onder de aandacht gekomen.*
- *35% van de geënquêteerde scholen geeft aan ze het nieuwe leermiddel Basisveiligheid gebruiken. 46% geeft aan dat ze voornemens zijn het te gebruiken (totaal 81%!).*
- *Slechts 32% geeft aan het nieuwe rapport Eén in Opleiden te kennen en 37% de nieuwe Toolbox Spectaculaire Bouwtechniek met alle voorlichtingsproducten, terwijl beide onder alle scholen verspreid zijn.*
- *17% van de geënquêteerde scholen geeft aan de naam van de afdeling te willen aanpassen. Een aantal weet nog niet waarin. De anderen noemen:*
 - o *Bouwen, wonen en Interieur. Of variaties erop, zoals 'Bouw en interieur', 'Bouw, hout & wonen' of 'Bouw & Hout';*
 - o *Techniekplein of Techniekbreed;*
 - o *Zorgeloos en duurzaam wonen;*
 - o *Design & living.*

In het hoofdstuk over medewerkers van kenniscentra worden een aantal uitkomsten vergeleken met dezelfde vragen aan de kenniscentramedewerkers.

Aanbevelingen:

- *Geen aparte inlogcode voor directies voor de Landelijke Dag i.v.m. respons op enquête.*
- *Basisveiligheid kent een installatieprobleem. Om te voorkomen dat daardoor een deel van de scholen afhaakt, is het van belang de implementatie te (blijven) ondersteunen (middels deskundige helpdesk).*
- *Een blijvende promotie van de producten is gewenst om het (blijvende) gebruik te bevorderen. De nieuwsbrief is een goed medium om regelmatig bestaande producten onder de aandacht te brengen.*
- *Het is gewenst ook de leden die niet op de regiobijeenkomsten aanwezig zijn te voorzien van alle nieuwe producten. Door deze producten na te zenden aan de afwezigen, maken alle lidscholen gebruik van de voordelen van het lidmaatschap, nemen ze kennis van de ontwikkelde producten en kunnen ze er gebruik van maken.*

4.8 Bestelling van producten

In 2006 is het Platform ertoe overgegaan om de bestelling van producten uitsluitend via de website te laten verlopen. Dit verloopt naar wens. Met name de ouderbrochure is een regelrechte hit. Dit komt o.a. door 2 maal een bestelling van 3000 exemplaren door een regionale organisatie. Van juni 2007 tot en met mei 2008 zijn de volgende producten *besteld* en geleverd (dat is dus exclusief producten rechtstreeks verspreid op regiobijeenkomsten):

Bestellingen Platform producten	
Lesmaterialen Platform	Uitgeleverde aantallen
• PSO producten	56
• Kader! Leermiddel	21
• Kader! Antwoordenboek	27
• Leerwerkhuis producten	6
• Basisveiligheid CD	21
Voorlichtingproducten Platform	
• Kader! Leermiddel TL	16
• Kies Kader Producten	36
• Flyer BWI	2.652
• Leerlingenfolder Spectaculaire BT	3.962
• Ontdek Bouwtechniek	666
• Ouderbrochure	11.908
Overige producten Platform	
• Magneet	2.512
• Pen	3.908
• Poster A1 Spectaculaire BT	301
• Poster A1 Logo Platform	126

tabel 4.2 Bestellingen Platform producten

4.9 Basisscholen

Er zijn nog een groot aantal Kies Kader boxen voor voorlichting op basisscholen beschikbaar. In de 1-meting is een aanbeveling gedaan om een plan van aanpak te bedenken voor het verspreiden van deze Kies Kader boxen onder basisscholen. Ook omdat binnen het nieuwe project 'Bouwtechniek over de Muren' een breder pakket samengesteld wordt dat de Kies Kader box vervangt, is het van belang de bestaande boxen uit te zetten.

Plannen:

- *Samen met het VTB (Verbreiding Techniek in het Basisonderwijs) wordt een pilot project opgezet, waarin samenwerking en contacten tussen vmbo en basisscholen gestimuleerd wordt. Binnen dit project wordt een deel van de Kies Kader boxen ingezet tegen een gereduceerd tarief.*

4.10 Docenten

In de enquête bij de inschrijving voor de Landelijke Dag is ook gevraagd naar de gemiddelde leeftijd van de docenten en de duur dat ze in het onderwijs werkzaam zijn. De gemiddelde leeftijd ligt op 50,6 jaar (2007: 51,2 jaar) en dat is hoog. Maar liefst 60% werkt al meer dan 15 jaar in het onderwijs. Het aantal nieuwe docenten, korter dan vijf jaar in dienst, is slechts 8% (2007: 4%). Ongeveer tweederde van de docenten heeft een opleiding HBO bouwtechniek. Op 11% van de scholen is er een vacature, voor gemiddeld 21 uur. Het aantal aanvragen voor het plaatsen van vacatures op de website neemt toe.

Plannen:

- Vanaf september komt er een aparte button 'vacatures' op het docentengedeelte.

4.11 Leerlingen

De sector Bouwtechniek bestaat uit de afdelingsprogramma's Timmeren, Metselen, Schilderen, Fijnhout en het Intrasectorale programma. In de enquête bij de inschrijving voor de Landelijke Dag is gevraagd welke programma's op een school aangeboden worden en hoeveel leerlingen dat programma volgen. De resultaten van het onderzoek onder deze scholen staan in de tabel 'Aantallen leerlingen naar differentiatie'.

Aantallen leerlingen naar differentiatie		
Leerlingen 3^e jaar	Aantal scholen	Gemiddeld aantal leerlingen
	99%	25,7
Leerlingen 4^e jaar	Aantal scholen die deze differentiatie aanbieden	Gemiddeld aantal leerlingen
• Timmeren	90%	15,6
• Metselen	39%	5,9
• Schilderen	25%	5,6
• Fijnhout	36%	4,2
• Intrasectoraal (Bouwbreed)	30%	14,5
• <i>Gemiddeld aantal II 4^e leerjaar</i>	-	23,7

tabel 4.3 Aantallen leerlingen naar differentiatie

5 Medewerkers van kenniscentra

5.1 Inleiding

Dit hoofdstuk gaat in op hoe het Platform en haar producten worden ervaren door de medewerkers van kenniscentra. De gegevens in dit hoofdstuk zijn gebaseerd op de uitkomsten van een enquête die door 15 kenniscentramedewerkers ingevuld is. Dat is een beperkt aantal. Bovendien was de enquête gekoppeld aan de inschrijving voor de Landelijke Dag; er mag vanuit gegaan worden dat deze medewerkers redelijk actief zijn in het vmbo. Daarom moeten de resultaten in dit hoofdstuk gezien worden als een indicatie. De getoonde gegevens over het vorige jaar zijn gebaseerd op 28 respondenten.

5.2 Respondenten

De vragenlijst is ingevuld door elf medewerkers van SH&M (één communicatiemedewerker, één medewerker ontwikkelcentrum en negen medewerkers buitendienst) en vier van Fundeon (drie adviseurs en één ontwikkelaar); er zijn geen gegevens van Savantis geregistreerd. De meeste respondenten werken in de buitendienst; in totaal hebben 12 van de 15 deze functie.

5.3 Inzet kenniscentramedewerkers voor het vmbo

Bij bijna alle medewerkers (13 van de 15) is contact met vmbo scholen onderdeel van hun werk. Gemiddeld besteden zij 0-5 uur per week aan contacten met het vmbo voor voorlichting / beroeporiëntatie en stages / leerwerktrajecten en in wat mindere mate aan de aansluiting tussen vmbo en mbo (60%). De minste aandacht gaat naar de inhoud van de opleiding (30%). Bovenstaand beeld komt overeen met vorig jaar.

90% van deze medewerkers bezoekt vmbo scholen in de regio, gericht op de afdeling Bouwtechniek. Dat doen zij gemiddeld 2x per jaar. 60% van hen bezoekt ook de TL/GL leerweg. Allen hebben contact met de docent Bouwtechniek, driekwart met de decaan en één derde met de directie. Driekwart geeft voorlichting bij de afdeling Bouwtechniek op 5 tot 20 verschillende scholen. Bijna iedereen geeft ook voorlichting voor afdelingen bouwbreed / techniekbreed en 60% geeft voorlichting aan TL leerlingen.

De medewerkers van kenniscentra geven aan dat het vmbo voor hun directie een belangrijk terrein is.

De medewerkers blijven vooral via vergaderingen op de hoogte van ontwikkelingen in het vmbo, de helft ontvangt ook informatie via mail en/of intranet.

In het algemeen vindt men de werkzaamheden van het Platform een ondersteuning voor de eigen werkzaamheden in het vmbo. Verschillende medewerkers geven aan dat de regiobijeenkomsten een goede manier zijn om direct contact te maken met de docenten.

Het contact tussen de medewerker van het kenniscentrum en het Platform vertoont een positieve ontwikkeling. Dit jaar bezocht 90% van de geënquêteerde kenniscentramedewerkers met enige regelmaat de regiobijeenkomsten (2007: de helft, 2006: 38%). Het contact met de regiocoördinator van het Platform varieert sterk per persoon, van nooit (15%), via soms (60%) naar regelmatig (25%). Ook dat vertoont een stijging: van 48% in 2007 naar 85% in dit jaar.

Conclusies:

- *De medewerkers van kenniscentra geven in de enquête aan dat het vmbo een belangrijk terrein is voor hun kenniscentrum. Aan de andere kant waren er verhoudingsgewijs weinig kenniscentramedewerkers aanwezig.*
- *De beste manier om kenniscentramedewerkers te informeren is via vergaderingen. Informatie via intranet en/of mail kan gebruikt worden als versterkend communicatie middel, maar niet als enige middel. Ook regiobijeenkomsten zijn van belang voor informeren en face to face contact.*
- *Voor de aanwezige kenniscentramedewerkers is het Platform vmbo Bouwtechniek een belangrijke partner in de vorm van producten, activiteiten en contacten met de regiocoördinatoren.*

Aanbeveling:

- *Stel kenniscentramedewerkers in de gelegenheid om de bijeenkomsten van het Platform regelmatig te laten bezoeken. Zij adviseren docenten immers face to face over de situatie op hun school. Daarvoor is het belangrijk goed op de hoogte te zijn van beschikbare producten en ontwikkelingen die het Platform communiceert naar docenten.*

5.4 Gebruik en waardering Platformproducten

De resultaten van het onderzoek naar 'Gebruik en waardering Platform producten' staat in de gelijknamige tabel in dit hoofdstuk. Daaruit blijkt dat de bekendheid van de informatieve producten (nieuwsbrief en website) hoog is. Van de lesmaterialen is de PSO map erg bekend. Met 62% scoren ook Kader! en Basisveiligheid erg goed. Met name voor Basisveiligheid is dat opmerkelijk, omdat dit product pas afgelopen jaar uitgekomen is. De leerwerkhuis box is met 46% relatief onbekend.

Wat betreft de voorlichtingsproducten scoort de nieuwe Toolbox verbaasd laag met een gebruik van 29% en een waardering van 6,5, terwijl de producten die het bevat (zoals de ouderfolder en de TL flyer) hoog scoren. Waarschijnlijk maakt hierbij de onbekendheid (46%) nog onbemind. Verder scoren alle producten met een waardering tussen 7,3 en 8,0 ruim voldoende tot goed.

Het valt op dat de bekendheid van www.bouwberoepen.nl daalt. Op zich is dit geen verkeerde ontwikkeling. Het is immers een oude URL (die bij PSO hoort), maar die inmiddels zoveel mogelijk vervangen wordt door www.vmbo-bouwtechniek.nl, de URL van het Platform die met een bezoek van 92% wel hoog scoort.

Gebruik en waardering Platform producten		
Informatie middelen Platform	Ja, ken ik	Waardering (1 – 10)
• Leest nieuwsbrief	92% (92%)	7,8 (7,4)
• Bezoekt website Platform	92% (84%)	7,6 (6,8)
Lesmaterialen Platform	Ja, gebruik	Waardering (1 – 10)
• Kent PSO box	85% (80%)	7,5 (7,8)
• Kent Kader! (digitaal leermiddel KBL/GL)	62% (20%)	7,3 (7,4)
• Kent Leerwerkhuis box	46% (48%)	7,5 (7,2)
• Kent Basisveiligheid	62% (--)	7,6 (--)
Voorlichtingsproducten Platform	Ja	Waardering (1 – 10)
• Kent Toolbox (promotiepakket instroom vanaf schooljaar 07-08)	46% Gebruikt door 29%	6,5 (--)
• Kent ouder folder “Ze leren het gewoon op het vmbo”	62% (60%)	8,0 (7,5)
• Kent de flyer voor TL leerlingen (Ontdek Bouwen, Wonen en Int.)	77% (40%)	7,9 (7,5)
Overige producten Platform	Ja	Waardering (1 – 10)
• Kent Eén in Opleiden: onderzoek en advies aansluiting vmbo - mbo	38% (--)	7,6 (--)
• Kent www.bouwberoepen.nl	38% (56%)	7,4 (6,7)

tabel 5.1 Gebruik en waardering Platform producten door medewerkers KBB
(rode gegevens 06/07)

Conclusies:

- De bekendheid en waardering van de verschillende lesmaterialen onder kenniscentramedewerkers is hoog, maar kan voor de meeste producten nog hoger.

Vergelijken we de uitslag van de docentenenquête (vorig hoofdstuk) met die van kenniscentramedewerkers, dan kunnen we concluderen:

- De verschillende informatie middelen (nieuwsbrief, website, regiobijeenkomsten en landelijke dag) scoren hoog.
- De verschillende voorlichtingsproducten zijn redelijk tot goed bekend. Het afgelopen jaar zijn ze samen met nieuwe voorlichtingsproducten bij elkaar gevoegd in de Toolbox Spectaculaire Bouwtechniek. Deze Toolbox is bekender bij docenten (64%) dan bij kenniscentramedewerkers (46%).
- Het rapport 'Eén in opleiden' over de aansluiting tussen vmbo en mbo is relatief onbekend.

Aanbevelingen:

- Om bekendheid en gebruik van lesmaterialen te verhogen, blijft promotie ervan nodig. Dit kan door het Platform in bijvoorbeeld nieuwsbrief en helpdesk en door kenniscentramedewerkers in hun gesprekken met docenten alert te laten zijn op de mogelijkheden van de verschillende producten.
- De meeste producten zijn met 60 – 80% relatief goed bekend en worden goed gewaardeerd. Het is gewenst, om de bekendheid te vergroten en onder de aandacht te houden, regelmatig in nieuwsbrieven aandacht te besteden aan de producten, bijvoorbeeld in de vorm van Good Practises.
- Binnen de lesmaterialen blijft de bekendheid van de leerwerkhuis box achter. Dit product is gericht op de didactiek in het leslokaal en kan ondersteunen bij kleinere aantallen leerlingen per differentiatie. Het is gewenst de potentie en inhoud van dit product de komende jaren extra onder de aandacht te brengen van de kenniscentramedewerkers, zodat de docent direct geadviseerd kan worden over deze materie.
- Bij de voorlichtingsproducten heeft de bekendheid van de Toolbox Spectaculaire Bouwtechniek aandacht nodig. Het is gewenst deze box, de potentie ervan en de inhoud komend jaar nog eens extra onder de aandacht te brengen rond de tijd dat voorlichtingsproducten voor bijvoorbeeld open dagen besteld gaan worden.
- Bij de overige producten verdient het rapport Eén in opleiden extra aandacht. Er zijn immers verschillende ontwikkelingen gaande die te maken hebben met doorlopende leerlijnen, zoals vakcolleges en het experiment vmbo-mbo2. Het rapport 'Eén in opleiden' kan hierbij goed gebruikt worden als informatie en inspiratiebron. Wat uitgezocht is, hoeft immers niet opnieuw gedaan te worden.

7 Conclusies & aanbevelingen

We herhalen hier de onderzoeksvragen uit paragraaf 1.2. en geven daar antwoord op.

A 1) Hoe ontwikkelt de afdeling Bouwtechniek op het vmbo zich ten opzichte van het gehele vmbo, qua omvang, leerwegen, leerlingaantal en leerling-populatie?

Het totaal aantal leerlingen in het vmbo is in vergelijking met vorig jaar met 3% gedaald. Ten opzichte van schooljaar '03-'04 bedraagt de daling 6%. Bij alle sectoren neemt het aantal leerlingen gestaag af behalve bij de sector landbouw. Het is onduidelijk hoeveel leerlingen van elke sector naar de nieuwe combinatie sector zijn verschoven. Er kan dan ook niet worden vast gesteld in hoeverre een dalend percentage per sector en/of richting veroorzaakt wordt door een feitelijke afname van leerlingen of een verschuiving van leerlingen als gevolg van de de nieuwe combinatie-sector. Toekomstige metingen kunnen hier antwoord opgeven.

Het aantal derde en vierdejaars leerlingen Bouwtechniek kent dit jaar in vergelijken met vorig jaar wederom een enorme daling. Het aantal leerlingen Bouwtechniek is met 11% afgenomen. Als we kijken naar het begin van de metingen is er zelfs sprake zijn van een totale afname van 27% in 7 jaar.

Het aantal scholen met een afdeling Bouwtechniek blijft in de loop der jaren gestaag dalen van 267 in drie jaar geleden tot 220 nu. Het aantal scholen daalt, terwijl de omvang van de afdelingen Bouwtechniek per school stabiel blijft of iets groeit.

Het aantal leerlingen wat de kaderberoepsgerichte leerweg volgt is jaar na jaar gegroeid. Inmiddels trekt de kaderberoepsgerichte leerweg meer leerlingen dan de basisberoepsgerichte leerweg.

A 2) Hoe ziet de uitstroom van cohort '06-'07 er uit als het gaat om gekwalificeerde uitstroom naar de bouwnijverheid en vervolgopleidingen?

De gekwalificeerde uitstroom richting vervolgopleidingen neemt nog steeds naar verhouding de afgelopen drie jaren substantieel toe. In '03-'04 lag dit het percentage op 67%. De daarop volgende jaren verloopt het percentage van 70% naar 74% tot dit jaar naar 81%. Als hier ook leerlingen bij worden geteld die geen opleiding in de bouw gaan volgen maar direct gaan werken in deze sector worden de percentages respectievelijk 76%, 80%, 83%, en 85%.

A3) Wat verwachten docenten met betrekking tot de gekwalificeerde uitstroom van schooljaar '07-'08?

Docenten schatten in dat 82% van het huidige cohort een vervolgopleiding in de bouw zal gaan volgen. Nog eens 4%, verwacht men, gaat direct in de bouw werken. Het totaal aantal leerlingen wat dit jaar waarschijnlijk voor leren en/of werken in de bouw kiest zal zo'n 86% bedragen. De trend die bij A2 wordt gesignaleerd zet zich met cohort '07-'08 voort.

Aanbevelingen A:

- *Herhalen CFI onderzoek om o.a. meer zicht te krijgen op het effect van de nieuwe combinatie-sector*
- *Als algemene aanbeveling stellen wij voor om een werkelijk longitudinaal onderzoek op te zetten onder 2^e jaars leerlingen die in de tweede klas kiezen voor de afdeling Bouwtechniek en hen te volgen tot ze uitstromen uit het VO. Doel is beter inzicht krijgen in hun keuzeprocess, keuzemomenten, redenen van uitval, hoe ze tot hun richtingkeuze komen.*

B 1) Hebben vmbo leerlingen (Bouwtechniek) voldoende voorlichting over Bouwtechniek ontvangen?

73 tot 77% van alle vmbo leerlingen (2^e t/m 4^e jaars) vindt dat zij voldoende voorlichting over Bouwtechniek hebben ontvangen. Deze percentages zijn gelijk aan vorige metingen. Het totale pakket aan voorlichtingsmateriaal voor tweede jaars leerlingen bestaat uit 8 producten. Van alle tweedejaars leerlingen heeft 91% kennism gemaakt met 1 of meerdere producten. 40% heeft 1 tot 2 producten ontvangen en 35% tussen de 3 en 4 stuks.

80% van alle leerlingen heeft een vorm van PSO ontvangen. Van hen heeft 77% specifieke PSO over Bouwtechniek gehad. Meer dan de helft van deze leerlingen heeft de map met Doe-opdrachten ontvangen/gebruikt. Naast doe-opdrachten bevatten de websites www.vmbotechniek en www.bouwberoepen aanvullende informatie over leren en werken in de bouw en zijn dus onderdeel van de PSO Bouwtechniek.

De websites www.vmbobouwtechniek en www.bouwberoepen hadden in voorgaande jaren één ding gemeen. De leerlingen kenden de sites niet (tot 75%). Inmiddels is de bekendheid met de sites toegenomen tot 45%. Maar leidt bekendheid ook tot meer gebruik? De website www.vmbobouwtechniek is door 14% van de tweedejaars leerlingen bezocht. Dit percentage ligt voor de derde en vierde jaarsleerlingen op respectievelijk 19% en 11%. De website www.bouwberoepen, bedoeld voor tweede en derde jaarsleerlingen, is door respectievelijk 12 en 15% bezocht. De bekendheid van de sites is toegenomen, maar dit heeft zich nog niet vertaald in een duidelijk toename van het gebruik (*vergel. cijfers '06-'07*).

Het digitale leermiddel van het Bouwproces, bedoeld voor derde en vierde jaarsleerlingen die een KBL opleiding volgen, wordt door 33% van de leerlingen gekend. Van hen heeft 21% ook daadwerkelijk gebruikt. Daarna weet 89% beter wat je met een KBL opleiding kunt worden (percentages voor derdejaars leerlingen). Het digitale leermiddel wordt in vergelijking met voorgaande jaren door meer leerlingen gekend, door meer leerlingen gebruikt en geeft daarna meer inzicht in wat een leerling met een KBL-opleiding kan worden.

Andere vormen van voorlichting, meer gericht op de tweedejaarsleerlingen, zijn bijvoorbeeld de poster Spectaculaire Bouwtechniek (13%), de game Spectaculaire Bouwtechniek (6%), de folder "Kies Bouwtechniek" (13%) en de "Ouder Folder" (56%). Tussen haakjes staat het percentage leerlingen wat de vorm van voorlichting heeft ontvangen.

B2) Wat was de bruikbaarheid/ kwaliteit van de verkregen voorlichting Bouwtechniek?

Van de tweedejaars leerlingen die voorlichting hebben gehad over Bouwtechniek geeft 57% aan er redelijk tot veel aan te hebben gehad. Leerlingen die uiteindelijk Bouwtechniek kiezen zijn het meest positief over de bruikbaarheid van de voorlichting B.T. (96%). Zij geven de voorlichting een 7,7 als rapportcijfer en dat is gelijk aan vorig jaar.

De voorlichting voor derde en vierdejaars leerlingen spitst zich meer op de periode na het behalen van het diploma: leren en werken in de bouw. Het gaat dan om stages, excursies en gastlessen. Driekwart van de leerlingen heeft aan het einde van het 3^e jaar een stage achter de rug. Aan het einde van het vierde jaar is dat percentage opgelopen tot 99%. De waardering voor de stage is hoog (8,1). Een iets grotere groep is tijdens het derde jaar op excursie geweest (81%). De waardering voor deze excursies ligt wat lager (7,5). Van alle 3^e jaarsleerlingen heeft 41% 1 of meerdere gastlessen ontvangen. De gemiddelde waardering voor deze lessen is een 7,4. Leerlingen maken het liefst kennis met de praktijk door middel van stages, daarna gevolgd door excursies en gastlessen.

B3) Hoe komen leerlingen tot een sectorkeuze en welke rol speelt de voorlichting daarbij?

Bij de meeste leerlingen (van 65 tot 72%) staat de keuze voor een bepaalde sector en richting bij de start van de opleiding eigenlijk al vast. Zij weten wat ze willen en dat blijft kennelijk gaande weg de opleiding zo. Ongeveer 20% verandert van sector en/of richting. De meeste verplaatsingen spelen zich binnen een sector af. Leerlingen bewegen dus wel tussen auto-techniek en bouwtechniek, maar veel minder vaak tussen bijvoorbeeld techniek en verzorging.

De drie meest genoemde redenen om te kiezen voor een bepaalde sector zijn “past het beste bij mij, ben ik goed in” gevolgd door “gewoon interesse in deze richting” en “gesprekken ouders/verzorgers en kennissen”. Minst belangrijk blijken voorlichting op de basisschool te zijn en “gesprekken met medeleerlingen/ vriend(in)”.
Bij leerlingen in de bouwtechniek speelt ook in belangrijke mate mee of zij familie hebben die in de sector werkzaam is (op tweede plaats).

Jongens en meisjes verschillen in sommige opzichten wat motivatie betreft van elkaar. Meisjes noemen (significant) vaker “gesprekken met ouders”. Jongens noemen significant vaker “voorlichting afgelopen twee jaar”, “gesprekken docent/mentor”, “zal mij er verder in kunnen ontwikkelen” en “interesse in deze richting”.

Ondanks dat voorlichting over Bouwtechniek in bovenstaande rijtjes niet voorkomt heeft 57% van de leerlingen wel aangegeven dat zij redelijk tot veel aan de voorlichting hebben gehad! Als de leerlingen naar allochtoon en autochtoon worden opgesplitst blijkt voorlichting bij allochtone leerlingen *niet of nauwelijks* te hebben meegespeeld bij de sectorkeuze.

B4) Wat is het imago van Bouwtechniek bij de start van de opleiding en na twee/drie jaar?

Tweedejaars leerlingen gaan in de loop van twee jaar positiever over de sector Bouwtechniek denken. Bij de start van het eerste jaar is 30% positief, aan het einde van het tweede jaar is dat percentage opgelopen tot 43%. Een leerling die in beginsel negatief is blijft dat, ook na twee jaar. De leerlingen die positiever worden blijken vaak jongens te zijn. Leerlingen die hebben gekozen voor Bouwtechniek zijn veel positiever gaan denken over werken en leren in de bouw.

De hoeveelheid ontvangen voorlichting blijkt van invloed op de mening van leerlingen over de bouw. Hoe meer voorlichting hoe positiever het beeld wat men heeft.

Tijdens het derde jaar zijn leerlingen nagenoeg allemaal positief (81%) en dat beeld verandert niet gaandeweg het jaar.

In het vierde jaar zijn leerlingen genuanceerder. Van hen is 61% positief over de bouw.

Men zit in een zwaar jaar, heeft inmiddels bij verschillende bedrijven gekeken en denkt waarschijnlijk wat genuanceerder over de praktijk. Vorig jaar zagen we ook een polarisering van meningen ook, men wordt uitgesprokener.

Het imago van de bouw wat leeft onder tweedejaars is redelijk positief. Boven aan de lijst van positieve punten staan het buitenwerken, een goed salaris, uitdagend werkterrein, je kan altijd doorleren, teamwork en creatief werk. Negatieve punten die men noemt zijn vroeg opstaan, zwaar en vuil koud en nat werk, gevaarlijk werk en “mannenwereld”. Om met deze laatste typering door te gaan, 41% van alle tweedejaars leerlingen vindt dat bouwtechniek niets voor meisjes is. Bij opsplitsing naar sexe blijken meisjes dit zelfs sterker te vinden dan jongens. Het is duidelijk dat hier nog veel vooroordelen weggenomen moeten worden.

Voor de meeste bovenstaande typering geldt dat naarmate leerlingen meer voorlichting over bouwtechniek hebben gehad zij de bouwtechniek op dat vlak significant positiever beoordelen.

B5) Welke plannen hebben de vmbo leerlingen Bouwtechniek na het behalen van hun diploma? Gaat men verder in de bouwnijverheid, lerend dan wel werken of besluit men een andere kant op te gaan?

Van alle vierdejaars leerlingen zegt 48% dat zij een vervolgopleiding in de bouw wil gaan doen. 17% wil direct in de bouw gaan werken en 12% twijfelt nog. 23% denk er over de bouw de rug toe te keren. De percentages zijn beduidend lager dan de inschatting van docenten (zie tabel 2.8). Waarschijnlijk komt dit omdat de vierdejaars lijst ruim voor afname van de examens rond half maart is afgenomen en die van de docenten begin juni. Van de leerlingen die een vervolgopleiding in de bouw willen volgen kiest 62% voor BBL en 35% voor BOL, 3% kiest een andere opleiding.

Aanbevelingen B:

- *herhalen vmbo2, vmbo3 en vmbo4 leerling-onderzoek met accent op keuzegedrag in relatie tot verkregen voorlichting;*
- *website vmbo-bouwtechniek leerlingen stimuleren, vooral in gebruik (onderdeel Communicatieplan spectaculaire Bouwtechniek).*
- *KBL product systematisch nog meer onder de aandacht brengen bij docenten, zodat zij er meer mee gaan werken; (onderdeel Communicatieplan spectaculaire Bouwtechniek).*
- *Lesbrief ontwikkelen ivm sekse en etniciteit in de bouw, dit naar aanleiding van uitkomsten dat 41% van de 2^e jaarsleerlingen vinden dat de Bouw niets voor meisjes is + de bevinding dat voorlichting m.b.t. Bouwtechniek geen (meetbaar en volgens eigen zeggen) effect heeft bij allochtone leerlingen.*

C 1) Hoeveel scholen waren op de landelijke dag vertegenwoordigd, hoeveel docenten hebben de regiobijeenkomsten van het Platform bezocht?

De landelijke dag is door 362 docenten van 120 verschillende scholen bezocht. Van de 211 lidscholen is dat 57%. Kwantitatief is dit 3% hoger dan vorig jaar, maar lager dan het streefcijfer van minimaal 60%. Het opkomstpercentage van de regiobijeenkomsten lag dit jaar op 65% wat lager is dan vorig jaar (ongeveer 76%), maar behoorlijk hoger dan het jaar ervoor (ongeveer 45%).

C 2) Hoe worden de landelijke dag en regiobijeenkomsten gewaardeerd?

De waardering voor de Landelijke Dag van dit jaar is nog niet bekend, de waardering van de vorige Landelijke Dagen is 8,2 (2007), 8,2 (2006) en 7,9 (2005). De regiobijeenkomsten worden gewaardeerd met 7,6 (2007/2008), 7,6 (2007/2006) en 7,4 (2006/2005).

C3) Hoeveel docenten maken gebruik van de verschillende Platformproducten?

De Platformproducten zijn onder te verdelen in informatie middelen, lesmaterialen en voorlichtingsproducten.

Informatie middelen: de nieuwsbrief (95%) en website van het Platform (95%) worden goed gelezen. Het bezoek van de Regiobijeenkomsten en Landelijke Dag ligt op gemiddeld 60%.

Lesmaterialen: PSO materialen worden door de helft van de scholen gebruikt; dit is door de jaren heen redelijk constant. 39% gebruikt Kader; in de loop van de jaren is het gebruik hiervan gestegen tot dit percentage vorig jaar bereikt werd. Het gebruik van de Leerwerkhuys box is met 27% door de jaren heen redelijk stabiel. Opvallend is dat 35% Basisveiligheid al gebruikt, terwijl het dit jaar uitgebracht is. Bovendien is 46% voornemens het te gaan gebruiken. Om dit voornemen te vertalen naar gebruik is het noodzakelijk de implementatie technisch te blijven ondersteunen.

Voorlichtingsproducten: 64% kent de nieuwe Toolbox Spectaculaire Bouwtechniek met alle voorlichtingsmaterialen, maar slechts 37 % gebruikt de Toolbox. Relatief onbekend is de flyer voor TL leerlingen.

C 4) Wat is de waardering voor de verschillende Platformproducten?

De informatie middelen worden gemiddeld gewaardeerd op 7,7; voor de lesmaterialen ligt dit tussen de 7,0 en 7,7 en voor de voorlichtingsproducten rond de 7,4. De landelijke dagen worden gewaardeerd met een 8,2.

Aanbevelingen C:

Aanbevelingen:

- *Laat niet-lidscholen / directies zien wat het voordeel is van lidmaatschap van het Platform. Het Platform beschikt sinds juni 2008 over een nieuwe Corporate Brochure. Hierin staat vermeld wat het Platform doet en wat de voordelen van het lidmaatschap zijn. Stuur een mailing aan niet – lidscholen met de Corporate brochure en een motivatie voor het lidmaatschap.*

- *Motiveer lidscholen voor deelname aan regiobijeenkomsten en Landelijke Dag. Stuur een mailing aan de directies van lidscholen (en aan de afdelingen zelf) met de Corporate brochure en motivatie om docenten deel te laten nemen aan de activiteiten.*
- *Blijf de website promoten, vooral onder de doelgroep instroom.*
- *Promoot de Game Spectaculaire Bouwtechniek als 'lokkertje' en als 'speels' eerste informatiemiddel.*
- *Stimuleer docenten zoveel mogelijk om informatie digitaal te verstrekken; dat is het eenvoudigste te verwerken. Waar mogelijk de website (blijven) inzetten voor inschrijvingen, contacten, bestellingen, e.d.*
- *Laat directies inschrijven voor de Landelijke Dag via de afdeling Bouwtechniek i.v.m. respons op enquête (m.a.w. verstrek geen aparte code aan directies).*
- *Basisveiligheid kent een installatieprobleem. Om te voorkomen dat daardoor een deel van de scholen afhaakt, is het van belang de implementatie te (blijven) ondersteunen (middels deskundige helpdesk).*
- *Besteed in de nieuwsbrief regelmatig aandacht aan bestaande producten.*
- *Blijf nieuwe producten nazenden aan leden die niet op de regiobijeenkomsten komen. Zo maken alle lidscholen gebruik van hun voordelen van het lidmaatschap, nemen ze kennis van de ontwikkelde producten en kunnen ze er gebruik van maken.*

Plannen:

- *De leerlingenpagina's worden in de zomer van 2008 van een nieuwe vormgeving voorzien, aansluitend bij de look en feel van de campagne Spectaculaire Bouwtechniek. De beroepenpagina en opleidingenpagina worden overzichtelijker gemaakt en voorzien van actuele content en beschikbare beroepenfilms.*
- *Samen met het VTB (Verbreiding Techniek in het Basisonderwijs) wordt een pilot project opgezet, waarin samenwerking en contacten tussen vmbo en basisscholen gestimuleerd wordt. Binnen dit project wordt een deel van de Kies Kader boxen ingezet tegen een gereduceerd tarief.*
- *Vanaf september komt er een aparte button 'vacatures' op het docentengedeelte. Hiermee wordt op de website actief getoond dat er vacatures zijn.*

D) **Wat is de bekendheid van het Platform vmbo Bouwtechniek en haar producten onder buitendienst medewerkers van de kenniscentra in het BouwHout cluster?**

De bekendheid van de Platformproducten onder kenniscentramedewerkers is als volgt:

Informatie middelen: de bekendheid van nieuwsbrief en website liggen op 92%.

Lesmaterialen: 85% kent de PSO materialen en 62% kent het Kader! leermiddel en Basisveiligheid. De leerwerkhuis box is met 46% relatief onbekend.

Voorlichtingsproducten: 46% kent de nieuwe Toolbox Spectaculaire Bouwtechniek, maar slechts 29 % gebruikt de Toolbox. De bekendheid en het gebruik van dit nieuwe product kan beter. De bekendheid en het gebruik van eerder bestaande producten uit de Toolbox ligt hoger.

Overige: de bekendheid van het rapport Eén in opleiden over de aansluiting tussen vmbo en mbo is met 38% relatief laag.

Lang niet alle medewerkers kennen alle producten, maar degenen die de producten kennen waarderen ze positief met gemiddeld een 7,5.

Het contact tussen de medewerkers van kenniscentra en het Platform vertoont een positieve ontwikkeling. Dit jaar bezocht 90% van de kenniscentramedewerkers met enige regelmaat de regiobijeenkomsten (2007: de helft, 2006: 38%). Het contact met de regiocoördinator van het Platform varieert sterk per persoon, van nooit (15%), via soms (60%) naar regelmatig (25%). Ook dat vertoont een stijging: van 48 % in 2007 naar 85% in dit jaar.

De medewerkers van kenniscentra geven in de enquête aan dat het vmbo een belangrijk terrein is voor hun kenniscentrum. Aan de andere kant waren er verhoudingsgewijs weinig kenniscentramedewerkers aanwezig op de Landelijke Dag.

Het Platform is voor de kenniscentra medewerkers een belangrijke partner in de vorm van producten, activiteiten en contacten met de regiocoördinatoren.

Aanbevelingen D:

- *Stel kenniscentramedewerkers in de gelegenheid om de bijeenkomsten van het Platform regelmatig te laten bezoeken. Zij adviseren docenten immers face to face over de situatie op hun school. Daarvoor is het belangrijk goed op de hoogte te zijn van beschikbare producten en ontwikkelingen die het Platform communiceert naar docenten.*
- *Om bekendheid en gebruik van lesmaterialen te verhogen, blijft promotie ervan nodig. Dit kan door het Platform in bijvoorbeeld nieuwsbrief en helpdesk en door kenniscentramedewerkers in hun gesprekken met docenten alert te laten zijn op de mogelijkheden van de verschillende producten.*
- *De meeste producten zijn met 60 – 80% relatief goed bekend en worden goed gewaardeerd. Besteed, om de bekendheid te vergroten en onder de aandacht te houden, met regelmaat in nieuwsbrieven aandacht aan de producten, bijvoorbeeld in de vorm van Good Practises.*
- *Binnen de lesmaterialen blijft de bekendheid van de leerwerkhuis box achter. Dit product is gericht op de didactiek in het leslokaal en kan ondersteunen bij kleinere aantallen leerlingen per differentiatie. Breng de potentie en inhoud van dit product de komende jaren extra onder de aandacht van de kenniscentramedewerkers, zodat de docent direct geadviseerd kan worden over deze materie.*
- *Bij de voorlichtingsproducten heeft de bekendheid van de Toolbox Spectaculaire Bouwtechniek aandacht nodig. Breng deze box, de potentie ervan en de inhoud komend jaar nog eens extra onder de aandacht rond de tijd dat voorlichtingsproducten voor bijvoorbeeld open dagen besteld gaan worden.*
- *Bij de overige producten verdient het rapport Eén in opleiden extra aandacht. Er zijn immers verschillende ontwikkelingen gaande die te maken hebben met doorlopende leerlijnen, zoals vakcolleges en het experiment vmbo-mbo2. Het rapport 'Eén in opleiden' kan hierbij goed gebruikt worden als informatie en inspiratiebron. Wat uitgezocht is, hoeft immers niet opnieuw gedaan te worden.*

NOG E INVVOEGEN (Marga)

Bijlage 1 tabellenindex

<i>tabel 2.1 Aantal leerlingen Bouwtechniek door de jaren heen 3e + 4^e leerjaar te samen.....</i>	6
<i>tabel 2.2 Overzicht omvang alle sectoren vmbo.....</i>	7
<i>tabel 2.3 Aanbod opleidingen Bouwtechniek vmbo scholen met afdeling Bouwtechniek.....</i>	8
<i>tabel 2.4 Aantal leerlingen 3^e leerjaar 05 – 06.....</i>	9
<i>tabel 2.5 Aantal leerlingen 4^e leerjaar 05 – 06.....</i>	9
<i>tabel 2.6 Aantal leerlingen door de jaren heen 3^e + 4^e leerjaar te samen (bron: CFI).....</i>	10
<i>tabel 2.7 Ontwikkeling van omvang afdelingen Bouwtechniek.....</i>	10
<i>tabel 2.8 Uitstroompercentages.....</i>	11
<i>tabel 3.1 Sectorkeuze aan het einde van het tweede jaar.....</i>	12
<i>tabel 3.2 Redenen sectorkeuze vmbo 2^e jaar.....</i>	13
<i>tabel 3.3 Praktische sectororiëntatie gehad?.....</i>	15
<i>tabel 3.4 Heb je wat aan de voorlichting Bouwtechniek gehad?.....</i>	16
<i>tabel 3.5 Beeld van Bouwtechniek over twee jaar.....</i>	17
<i>tabel 3.6 Redenen sectorkeuze vmbo 2^e en 3^e jaar</i>	18
<i>tabel 3.7 Typeringen van een beroep in de Bouwtechniek (vmbo 2^e jaar).....</i>	19
<i>tabel 3.8 Redenen sectorkeuze vmbo 2^e en 3^e jaar</i>	20
<i>tabel 3.9 Redenen sectorkeuze vmbo 4^e jaar</i>	24
<i>tabel 4.1 Gebruik en waardering Platform-producten door docenten.....</i>	31
<i>tabel 4.2 Bestellingen Platform producten.....</i>	33
<i>tabel 4.3 tabel 4.3 Aantallen leerlingen naar differentiatie.....</i>	34
<i>tabel 5.1 Gebruik en waardering Platform producten door medewerkers KBB.....</i>	37